

Adaptační pobyt pro žáky 2. stupně základních škol

Alexandra Píchalová

Bakalářská práce
20010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Alexandra PÍCHALOVÁ**

Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Adaptační pobyt pro žáky 2. stupně základních škol**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti adaptace studentů a zážitkové pedagogiky.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvantitativního výzkumu zaměřeného na evaluaci adaptačního kurzu pro žáky 2. stupně základních škol.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HANUŠ, R., CHYTILOVÁ, L. Zážitkově pedagogické učení. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2816-2.

KIRCHNER, J. Psychologie prožitku a dobrodružství. Brno: Computer Press, 2009. ISBN 978-80-251-2562-5.

NEUMAN, J. Dobrodružné hry a cvičení v přírodě. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-218-1.

PELÁNEK, R. Příručka instruktora zážitkových akcí. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-353-6.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Karla Hrbáčková

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

18. ledna 2010

Termín odevzdání bakalářské práce:

7. května 2010

Ve Zlíně dne 18. ledna 2010

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 26.4.2010

Marek Bábek

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Má bakalářská práce se zabývá adaptačními kurzy, které pořádá ALCEDO - středisko volného času Vsetín. V teoretické části popisují základní pojmy, jako je adaptační kurz (cíle těchto kurzů a základní pilíře), zážitek, prožitek, zkušenost, které jsou důležité pro pochopení toho, co vlastně zážitková pedagogika je. Dále pak popisují historii zážitkové pedagogiky nejen v zahraničí, ale i v České republice, neopomněna je i současnost zážitkové pedagogiky u nás. V další části se zabývám vymezením toho, co je hra a seznamuji s ALCEDEM - střediskem volného času Vsetín. V praktické části jsou popsány konkrétní adaptační kurzy pořádané ALCEDEM - střediskem volného času Vsetín, které jsem sama realizovala s následným výzkumem zaměřeným na celkové hodnocení těchto kurzů.

Klíčová slova: adaptační kurz, zážitek, prožitek, zkušenost, zážitková pedagogika, historie zážitkové pedagogiky, Hnutí GO!, Prázdninová škola Lipnice, hra, dramaturgie, motivace, zpětná vazba, ALCEDO - středisko volného času Vsetín

ABSTRACT

My thesis deals with the adaptation courses, organized by ALCEDO - Vsetin leisure resort. It deals with basic concepts such as adaptation course (objectives of these courses and pillars), experience, ordeal, practice that are important for understanding what is experiential learning. Then describe the history of experiential learning, not only overseas but also in the Czech Republic, we must not forget present experiential learning in Czech Republic. The next section deals with the determination of what the game and acquaint with Alcedo - Vsetin leisure center. The practical part describes a specific adaptation courses organized by Alcedo Vsetin I alone accounted for the subsequent research focused on the assessment of those courses.

Keywords: adaptive rate, experience, ordeal, practice, experiential learning, experiential learning history, the Movement GO!, Summer School Lipnice game, dramaturgy, motivation, feedback, ALCEDO - Centre leisure Vsetin

Poděkování:

Děkuji vedoucí práce Mgr. Karle Hrbáčkové za trpělivost a pomoc při psaní závěrečné práce. Velmi moc děkuji svým rodičům, kteří mi umožnili studovat a podporovali mě během mých studií. Děkuji panu řediteli Mgr. Pavlovi Bartoňovi, panu Bc. Jaroslavu Hlinskému a celému kolektivu ALCEDA za poskytnutí důležitých informací, podporu a možnost realizace celé bakalářské práce.

Motto práce:

Řekni mi a já zapomenu. Ukaž mi a já si možná vzpomenu. Zapoj mě a já pochopím.
(čínské přísloví)

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně

.....

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 ADAPTAČNÍ KURZ	12
1.1 CÍLE ADAPTAČNÍHO KURZU	12
1.2 PILÍŘE ADAPTAČNÍHO SOUSTŘEDĚNÍ DLE M. DUBCE (2007).....	13
2 ZÁŽITKOVÁ PEDAGOGIKA	14
2.1 ZÁŽITEK, PROŽITEK A ZKUŠENOST.....	14
2.2 DEFINICE ZÁŽITKOVÉ PEDAGOGIKY.....	15
3 HISTORIE ZÁŽITKOVÉ PEDAGOGIKY	17
3.1 KURT HAHN (1886 - 1974).....	17
3.1.1 Outward Bound	18
3.2 HISTORIE ZÁŽITKOVÉ PEDAGOGIKY V ČESKÉ REPUBLICE.....	19
3.3 ZÁŽITKOVÁ PEDAGOGIKA DNES.....	20
3.3.1 Prázdninová škola Lipnice	20
3.3.2 Hnutí Go!.....	20
4 HRA JAKO PROSTŘEDEK ZÁŽITKOVÉ PEDAGOGIKY	22
4.1 OBLASTI PŮSOBNÍ HRY	23
4.2 DĚLENÍ HER.....	23
4.3 DRAMATURGIE KURZU	24
4.3.1 Pět fází dramaturgie	24
4.3.2 Dramaturgické zásady tvorby scénáře.....	24
4.4 MOTIVACE	25
4.5 ZPĚTNÁ VAZBA.....	26
4.5.1 Techniky zpětné vazby.....	26
5 ALCEDO - STŘEDISKO VOLNÉHO ČASU VSETÍN	28
5.1 HISTORICKÝ VÝVOJ ALCEDA - SVČ	28
5.2 HLAVNÍ CÍLE ALCEDA - SVČ.....	29
5.3 CÍLOVÁ SKUPINA.....	29
5.4 ČINNOSTI ALCEDA - SVČ.....	29
5.5 VÝUKOVÉ PROGRAMY PRO ŠKOLY.....	30
5.5.1 Typy výukových programů	32
5.5.2 Terénní střediska ALCEDA - SVČ.....	32
II PRAKTICKÁ ČÁST	34
6 ÚVOD PRAKTICKÉ ČÁSTI	35
6.1 REALIZACE KURZŮ	35
6.1.1 Před kurzem.....	35
6.1.2 Očekávání a požadavky ZŠ	36
6.1.3 Program adaptačních kurzů.....	36

6.2	CÍL VÝZKUMU	37
6.3	VÝZKUMNÝ VZOREK	37
6.4	DRUH VÝZKUMU	38
6.5	VÝZKUMNÉ METODY	38
6.6	DOTAZNÍK PRO ŽÁKY	39
6.6.1	Vyhodnocení dotazníků - žáci.....	39
6.7	ROZHOVOR S TŘÍDNÍMI UČITELI.....	51
6.7.1	Vyhodnocení rozhovorů - učitelé.....	51
7	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ.....	55
7.1	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ - DOTAZNÍKY	55
7.2	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ - ROZHOVORY	57
	ZÁVĚR	60
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	61
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	63
	SEZNAM OBRÁZKŮ	64
	SEZNAM GRAFŮ	65
	SEZNAM TABULEK.....	66
	SEZNAM PŘÍLOH.....	67

ÚVOD

Má bakalářská práce se zabývá adaptačními kurzy, které v posledních letech zaznamenávají obrovský rozmach a pedagogové stále více využívají nabídek těchto kurzů. Slouží nejen k seznámení a bližšímu poznání žáků mezi sebou, ale i k poznání žáků s učiteli. Zatímco seznámení a lepší poznání ostatních ve školním prostředí mnohdy trvá až měsíce, adaptační pobyt toto dokáže během několika dní.

K procesu adaptace se na kurzech využívá zážitku a prožitku. Při tvorbě adaptačních kurzů je kladen velký důraz na pobyt v přírodě, týmovou spolupráci, komunikaci, a vzájemné poznání.

Hlavním důvodem, proč jsem si vybrala uvedené téma, je dlouhodobý zájem o problematiku adaptačních kurzů a zážitkovou pedagogikou. Již jako malá jsem navštěvovala mnoho zájmových kroužků, kde jsem se pomocí zážitku učila poznávat nové věci. Přístup a práce vedoucích kroužků mě fascinoval a vždy jsem si říkala, že až jednou vyrostu, tak chci také něco podobného dělat. Později jsem začala jezdit na dětské tábory jako jeden z vedoucích. Minulý rok jsem se dostala díky své praxi k nynější práci a mé velké zálibě, stala jsem se instruktorem výukových pobytových programů pro mateřské školy, základní školy a střední školy. Práci s dětmi mám ráda. Vždy mě dokáže potěšit každý úsměv, vykouzlený na tvářích mým zapříčiněním.

Cílem mé práce je zhodnocení adaptačních pobytů pro žáky 6. tříd základních škol, s konkrétním zaměřením na celkové hodnocení kurzu, prostředí, programu, instruktorů, náročnosti programu, očekávání od kurzu a cílů adaptačního programu.

V teoretické části se zabývám vymezením základních pojmů, jako je adaptační kurz, zážitek a prožitek, hra jako prostředek zážitkové pedagogiky, zážitková pedagogika. Stručně pohlédneme nejen do historie, ale i jak vypadá zážitková pedagogika dnes. Na závěr představím ALCEDO - středisko volného času Vsetín.

Na začátku praktické části je popsán průběh tří adaptačních kurzů, které jsem sama v roce 2009 v měsících září a říjen realizovala, a proto se jim věnuji v pedagogickém výzkumu, ve kterém jsem se zaměřila na jejich hodnocení. Rozhodla jsem se pro zhodnocení kurzu nejen žáky, ale také třídními učiteli, kteří se kurzu účastnili nejen jako pedagogický dozor, ale i jako samotní účastníci. Jako výzkumnou metodu jsem si vybrala pro žáky formu dotazníků a pro učitele formu rozhovoru.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ADAPTAČNÍ KURZ

Na začátku své práce bych nejprve ráda objasnila základní pojmy, mezi které patří i adaptační kurz.

K vymezení pojmu adaptační kurz použiji dvě definice. První definice dle Dubce (2007, s. 4) zní: „*Adaptační kurzy slouží ke stmelení skupiny jednotlivců i k posílení celého kolektivu, dochází k cílenému a promyšlenému odstranění konkrétních nežádoucích projevů v tomto kolektivu, přičemž není podmínkou, zda se většina členů kolektivu mezi sebou z dřívějšího života zná nebo ne*“ a definici dle Pelánka (2008, s. 15): „*Důraz je kladen na vytvoření kolektivu, dobré vztahy, rozvoj komunikace, poznání ostatních i sebe.*“

Adaptační kurzy napomáhají vzájemnému sblížení a poznávání žáků, které ve škole trvá většinou měsíce a je zde možné je nastartovat a významně urychlit během několika dní (Dubec, 2007).

Kurzy jsou určeny především pro nové třídy, při přechodu z prvního na druhý stupeň základní školy, či při přechodu ze základní na střední školu, ale i pro třídy, které se už z dřívějška znají. Nové prostředí, učitelé, spolužáci a požadavky bývají pro žáky obtížné a cílem kurzů je pomoci žákům adaptovat se na všechny tyto požadavky a ulehčit jim tuto adaptaci. Délka kurzů bývá různá. Nejčastěji se pohybuje od dvou dnů do jednoho týdne a kurzy bývají realizovány na začátku školního roku (Pelánek, 2008).

1.1 Cíle adaptačního kurzu

Mezi hlavní cíle adaptačních kurzů patří:

- „*Sžití nové sociální skupiny.*
- *Tvorba pozitivního třídního klimatu.*
- *Vytvoření pozitivních vazeb mezi účastníky.*
- *Vytvoření pozitivních vazeb mezi účastníky a pedagogy.*
- *Vytvoření bezpečné atmosféry v kolektivu.*
- *Budování ochoty ke vzájemné spolupráci a toleranci.*
- *Začlenění nových žáků do kolektivu“* (www.alcedovsetin.cz, cit. 17.4.2010).

1.2 Pilíře adaptačního soustředění dle M. Dubce (2007)

1. Pobyt mimo školu

Změnou prostředí, kdy jsou žáci vytrženi z běžného prostředí školy a domova, je často možné dosáhnout jejich odlišného prožívání a chování.

2. Společné prožitky

V rámci adaptačních kurzů jsou využívány metody zážitkové pedagogiky. Tématem zážitková pedagogika se budu v této práci zabývat níže.

3. Spolupráce

Jedním z hlavních cílů kurzů je stmelení kolektivu pomocí aktivit, při kterých žáci řeší dané úkoly díky intenzivní spolupráci. Mezi tyto aktivity se řadí hlavně hry na práci ve skupině, případně s prvky týmové spolupráce.

4. Čas pro sebe

Takzvaná doba, kterou žáci mohou trávit „jak chtějí“. Touto dobou rozumíme pauzy, které jsou mezi jednotlivými bloky programů a patří mezi důležitou součást adaptačních programů. Žáci mají čas si mezi sebou popovídat a tím se lépe poznat.

5. Provázející přístup

Provázející přístup je založen na respektující komunikaci, stanovuje pevné hranice na straně jedné a podporuje vlastní aktivitu žáků na druhé straně.

2 ZÁŽITKOVÁ PEDAGOGIKA

Hlavním prvkem používaným na adaptačních kurzech je zážitková pedagogika. Pro lepší pochopení a vymezení zážitkové pedagogiky je nutné nejdříve vysvětlit několik klíčových pojmů, které jsou pro zážitkovou pedagogiku důležité:

- Zážitek, prožitek a zkušenost.
- Zážitková pedagogika.

2.1 Zážitek, prožitek a zkušenost

Zážitek a prožitek bývají často brány synonymně nebo bývají dokonce zaměňovány, proto se nyní pokusím o vysvětlení a rozlišení těchto pojmů.

Některé jazyky, jako například angličtina, němčina a holandština, nerozlišují pojmy prožitek - zážitek - zkušenost. Angličtina má pro všechny pouze jeden výraz „experience“, který je do českého jazyka nejčastěji překládán jako zkušenost. Němčina rozlišuje mezi Erlebnis a Erfahrung a v holandštině existují dokonce 4 různé termíny. V češtině není rozdíl mezi pojmy prožitek a zážitek vůbec pociťován (Kirchner, 2009).

Podle psychologického slovníku (Hartl, Hartlová, 2009, s. 701) je zážitek každý duševní jev, který jedinec prožívá. Je vždy vnitřní, subjektivní a citově provázaný. Je to zdroj osobní zkušenosti. Hromadí se celý život a skládá jedinečné duševní bohatství každého člověka. Prožitek je v témže slovníku charakterizován jako „*psychický jev charakterizovaný proudem vědomí každého více či méně uvědomovaného duševního obsahu; je přísně individuální, těžko sdělitelné...*“

Zjednodušené vysvětlení rozdílu mezi prožitkem a zážitkem uvádí v časopise Gymnasion Doc. PhDr. Ivo Jirásek, Ph.D, vysokoškolský učitel na Fakultě tělesné kultury UP v Olomouci. Vyhrazuje slovo prožitek pro okamžik přítomné aktivity (tělesné i duševní) a vyzdvihuje více aktivitu než pasivitu prožívání a jeho přítomnostní charakter. Jestliže však tento prožitek uplyne do minulosti a my se k němu vracíme (například ve vzpomínce) jeví se nám vhodné označení jako zážitek a teoretické postižení oboru jako zážitkovou pedagogiku. „*Cílem výchovy prožitkem je získání určité trvalejší podoby prožité události, jejíž výsledky můžeme uplatnit i v jiných situacích. Tuto formu pak můžeme nazývat zkušeností*“ (Jirásek in Gymnasion, 2004, s. 14).

2.2 Definice zážitkové pedagogiky

Zážitková pedagogika se v posledních letech dostává do popředí zájmů a zaznamená velký rozmach. Bohužel i přesto, u nás nenajdeme mnoho publikací, které by se touto tematikou zabývaly, a proto neexistuje její jednoznačné vymezení.

V souvislosti se zážitkovou pedagogikou se používají různé termíny jako například „výchova v přírodě“ (outdoor education), kde je důležitý pobyt v přírodě, „výchova dobrodružstvím“ (adventure education, challenge education), je chápána jako výchova, která souvisí s překonáváním sebe sama a následného učení z nových situací, „výchova prožitkem“, „výchova zážitkem“, „pedagogika zážitku“ a další. Tyto termíny jsou volně používány a také zaměňovány (http://en.wikipedia.org/wiki/Outdoor_education, cit. 24.3.2010).

Dle Jiráka v Gymnasionu (2005, s. 203) je *„zážitková pedagogika obor, který dosud není zcela akceptovaný odbornou komunitou. Hledá však své zdroje, specifika, souvislosti, systematické zařazení do souboru pedagogických disciplín, ale hlavně - bouřlivě se rozvíjí v praxi.“*

Zážitková pedagogika se zaměřuje především na dovednosti a postoje a je postavena na dvou základních principech: učení se prostřednictvím zážitku a rozšiřování komfortní zóny (oblasti, ve které se člověk cítí dobře, které jsou tvořeny situacemi, kdy se člověk cítí bezpečně jak psychicky tak i fyzicky) pomocí dobrodružství (Jirásek in Gymnasion, 2005).

Základem pedagogiky zážitku je vlastní aktivita, prostřednictvím které vychovávaný člověk získává zážitek. Čím více energie musí člověk vynaložit, tím je zážitek intenzivnější, zapamatovatelnější a využitelnější pro výuku. Samotný zážitek ovšem nestačí k tomu, aby se člověk něco naučil. K učení dochází až díky zkoumání a zpracování zkušenosti, kterou zážitek vyvolal (Pelánek, 2008).

„Pod označením zážitková pedagogika tedy nadále budeme rozumět teoretické postavení a analýzu takových výchovných procesů, které pracují s navozováním, rozborem a reflexí prožitkových událostí za účelem získání zkušeností přenositelných do dalšího života. Cíle takových výchovných procesů mohou být vytyčovány a dosahovány v různorodém prostředí (školním i mimoškolním, přírodním i kulturním), v rozmanitých sociálních skupinách (diferencovaných věkem, sociálním statusem, profesním postavením či dalšími demografickými faktory) a naplňovány nejrůznějšími prostředky (hrami všech

typů, modelovými situacemi, tvořivostními a dramatickými dílnami, besedami a diskuzemi, fyzicky i psychicky náročnými výzvnovými situacemi, sebepoznávacími i k týmové spolupráci směřujícími aktivitami)...“ (Jirásek in Gymnasion, 2004, s. 15).

Zážitková pedagogika umožňuje uvědomovat si vlastní existenci v konfrontaci s jinými lidmi, se sebou samým i s přírodním a kulturním okolím. Lze ji využít v různých typech prostředí. Nejdříve se začala rozvíjet v přírodě, postupně našla své uplatnění i ve škole a dnes je možné se s ní setkat i v kulturním prostředí. Je pro ni typické zakotvení prožitku do jeho širších souvislostí (a tímto se odlišuje od nepedagogických aktivit využívající fenoménu prožitek). *„Pro zážitkovou pedagogiku je prožitek vždy pouhým prostředkem, nikoli cílem“* (Jirásek in Gymnasion, 2004, s. 15).

3 HISTORIE ZÁŽITKOVÉ PEDAGOGIKY

Název pedagogika zážitku se používá teprve několik let, nejedná se však o novinku dvacátého století. Polemika o tom, jak co nejlépe podpořit vývoj a učení člověka, se vine celou historií výchovy a vzdělávání. Kořeny pedagogiky zážitku se váží k oblasti pedagogiky, filosofie, psychologie a také k psychoterapeutickým přístupům (Vážanský, 1992).

3.1 Kurt Hahn (1886 - 1974)

Za zakladatele, či otce výchovy prožitkem, je považován německý pedagog a politik v jedné osobě žijící v Anglii Kurt Hahn, jeden z významných vychovatelů 20. století. Navrhoval nápravu negativních jevů moderní civilizace pomocí programů zahrnujících tělesná cvičení, trénink, hry a cvičení v přírodě. Nešlo však jen o hry, ale o připravenost ke službě bližnímu a k pomoci přírodě. Programy, které uskutečňoval Kurt Hahn, často vrcholily tvůrčím projektem nebo expedicí, popřípadě osamělým pobytem v přírodě, který byl zacílen na osobní zamyšlení, prožívání a hodnocení. Domníval se, že aktivita v uvedených oblastech povede k výrazným prožitkům a zážitkům u účastníků a tyto prožitky se později v rozhodujících životních chvílích vybaví a převezmou roli opěrných bodů pro překonávání krizí (Pávková, 2002).

Kurt Hahn rád v mládí vymýšlel a vyprávěl různé příběhy a velmi často se stával vůdcem dětských her. Velmi toužil po vzdělání. Vyučující na střední škole mu doporučil studium v Oxfordu, kde byl 2 roky, poté se vrátil do Německa, studoval čtyři roky na různých univerzitách. V roce 1910 se opět vrátil na studia do Oxfordu, kde byl až do povolání zpět do své vlasti při vypuknutí 1. světové války. V tomtéž roce také vydal svou jedinou knihu, román Věštba paní Elsy. V textu můžeme nalézt kritiku školního vyučování a některé pozdější zásady uplatňované ve školách (Neuman in Gymnasion, 2004).

Ke konci 1. světové války se stal Kurt Hahn osobním sekretářem prince Maxe Bádenského, kterému mimo jiné pomáhal psát paměti, a také spolu vedli dlouhé diskuse o projektu, který by pomohl při obnově etických tradic německého života, jež byly extrémně narušeny morálním úpadkem a neochotou Němců hledat po válce společnou cestu. Výsledkem diskuze bylo v roce 1920 založení školy v Salem. Salemská škola byla

novým typem školy, snažící se o vytvoření zdravého prostředí, ve kterém by zejména mladí lidé získávali návyky chránící je před úpadkovými jevy, které jsou důsledkem moderní doby. Hahn již počátkem 20. let minulého století poukazoval na snižující se zdatnost, nedostatečnou sebedisciplínu, ztrátu iniciativy, nízkou podnikavost, fantazii, zručnost i soucit (Neuman in Gymnasion, 2004).

Myslel si, že právě prožitky jsou tím, co formuje charakter pedagogiky, a měly by formovat i ty, na které se pedagogicky působí. Metody pedagogické činnosti spojoval se třemi pojmy: hlava, srdce a ruka. Ke každému pojmu přiřazuje určité hodnoty, na které v pedagogické práci klade důraz. Je zřejmé, že uvedené tři principy působí jako celek a vyjadřují celostní přístup k výchově, se kterým se setkáváme také u J. A. Komenského (Neuman in Gymnasion, 2004).

3.1.1 Outward Bound

V roce 1941 založil Kurt Hahn a Lawrence Holt první školu zážitku Outward Bound. Jejím sídlem se stala Velká Británie - Aberdovey v jižním Walesu. Původně byla škola určena pro výcvik mladých námořníků (Svatoš, Lebeda, 2004).

„Pedagogická filosofie Outward Bound se opírá o dva základní principy: Člověk je schopen dokázat mnohem více, než se domnívá a jen málokdo si uvědomuje, čeho je možné dosáhnout prostřednictvím vzájemné pomoci a týmové spolupráce“ (Hanuš, Jirásek, in Gymnasion, 1996, s. 20).

Hlavním posláním organizace Outward Bound je pomáhat lidem, odhalovat a rozvíjet jejich schopnost pečovat o svůj osobní rozvoj, okolí a svět kolem sebe. Prostředkem výchovy je výzva - zkušenost z náročných situací v neobvyklém prostředí. Účastníci kurzů jsou stavěni do nejrůznějších problémových situací, jejichž řešení vyžaduje vysoké nasazení jednotlivců i celého týmu. Nejčastějšími programy jsou různé aktivity v přírodě: náročná turistika v horách, buši, savaně, námořní jachting, mořské kajaky i raftařské sjezdy divokých řek, skalní lezení, skialpinismus, canyoning a mnoho dalšího. Všude na světě využívá iniciační hry, týmové úkoly, orientační běh a jeho modifikace, stavbu plavidel z barelů a klád. Samotná aktivita však není cílem, ale prostředkem. Po skončení aktivit se používá řízená debata nad výsledky i chování skupiny v průběhu řešení úkolů, která podporuje proces sebepoznání i poznání vzájemného

a pomáhá převést konkrétní zážitek do polohy zobecněné zkušenosti. Významnými atributy Outward Bound jsou přirozené přírodní prostředí, náročné výzvy, emotivně podbarvená atmosféra, spolupráce ve skupině a také princip hry „*hra je život nanečisto*“ (Svatoš, Lebeda, 2004, s. 48).

3.2 Historie zážitkové pedagogiky v České republice

Za prvními počátky zážitkové pedagogiky v České republice se musíme vydat až do 17. století za Janem Ámosem Komenským (1592 – 1670). Podle něj člověk získává nejdůležitější zkušenosti pomocí vlastních smyslů. Komenský tvrdil, že je třeba vzdělávat ducha, jazyk, srdce i ruku. Vzdělávání začíná i končí u opravdové zkušenosti a učení všech lidí musí být spojeno s pobytem v přírodě. Za důležité, v oblasti zážitkové pedagogiky, je Komenského škola hrou (Franc, 2007).

Základy zážitkového vzdělávání v České republice položila turistika. Spojuje složku aktivního pohybu se složkou kulturně poznávací. Skrz tyto složky se snaží poznat přírodu, lidské výtvořky a život lidí. Dominantní postavení při vzniku a rozvoji turismu u nás má Klub českých turistů, který vznikl 11. června 1888 (Neuman, 2000).

Počátkem 20. století vzniká v Anglii skautské hnutí založené Robertem Badenem-Powellem, se kterým se seznamuje i Antonín Benjamin Svojsík a v roce 1914 zakládá u nás spolek Junák - Český skaut. K rozvoji výchovy v přírodě přispěl i Jaroslav Foglar, který velmi zdůrazňoval vztah k přírodě a práci s mládeží (Franc, 2007).

Za vlády komunismu (1948 – 1989) byl Junák oficiálně zakázán. I v této době dochází ke vzniku nových, pro zážitkovou pedagogiku důležitých, oblastí. Mezi nejdůležitější patří vznik tradice školních výletů, škol v přírodě, letních soustředění a lyžařských výcviků. Roku 1953 byla založena první katedra zaměřující se na turistiku a sporty v přírodě na Univerzitě Karlově v Praze. V roce 1974 k nám pronikly první informace o organizaci Outward Bound a o tři roky později (1977) byla pedagogie a dobrovolníky založena Prázdninová škola Lipnice. V tomto období se také objevuje rozvoj různých ekologických hnutí (Franc, 2007).

3.3 Zážitková pedagogika dnes

Vybrala jsem si dvě nejznámější a největší organizace působící v České republice, které využívají zážitkovou pedagogikou při pořádání svých kurzů. Jedná se o Prázdninovou školu Lipnice a Hnutí GO!.

3.3.1 Prázdninová škola Lipnice

Prázdninová škola Lipnice (dále jen PŠL) je nezisková organizace, která svou činností usiluje o všestranný rozvoj osobnosti člověka. Výchovných a vzdělávacích cílů se snaží dosáhnout prostřednictvím vícedenních kurzů, které jsou pořádány v kvalitním přírodním prostředí. Kurzy jsou určeny především veřejnosti ve věku od 14 let. PŠL nabízí programy z nejrůznějších oblastí - pohyb, tvořivé dílny, happeningy, diskuse, relaxační programy, rozjímání, sociodrama a mnoho dalších. Nenahraditelné místo má v programu hra v různých podobách. Intenzita a vyváženost programu, vytváření neobvyklých, mnohdy velmi náročných situací, sociální prostředí a jeho kvalita, přírodní prostředí a zejména silné osobní prožitky podporují probouzení nebo rozvoj sebedůvěry, umění spolupracovat, tvořivost a zodpovědnost (Hrkal, Hanuš, 1998).

PŠL byla založena roku 1977. Svým programem navázala na tradice pobytu v přírodě a nabídla nové postupy a témata. Cílem se stává výchova jedince v aktivní a spolupracující osobnost, která dokáže ovlivnit dění kolem sebe (www.psl.cz, cit 22.3.2010).

3.3.2 Hnutí Go!

Občanské sdružení Hnutí GO! vzniklo a i nadále působí jako experimentální centrum zážitkové pedagogiky pro školy. Jeho zakladatelé ho koncipovali jako otevřenou liberální platformu pro setkávání lidí, myšlenek, projektů a přístupů, vedoucích k pozitivní změně ve školství (Hanuš in Gymnasion, 2004).

Mezi hlavní činnosti Hnutí GO! patří organizace kurzů GO! v rámci Projektů GO! pro první ročníky středních škol, pořádání seminářů pro pedagogy a instruktory a podpora vydávání publikací o zážitkové pedagogice (www.hnuti-go.cz).

Sdružení Hnutí GO! bylo zaregistrováno ministerstvem vnitra České republiky dne 17. června 1997 na popud nadšenců z Katedry rekreologie Fakulty tělesné kultury University Palackého v Olomouci, studentů a pedagogů Michala Paulíčka, Eduarda Hrabalíka a Radka Hanuše. Původní název sdružení zněl „Waku u pand GO!“. Vznikl v rámci Prázdninové školy Lipnice a navázal na první ročník experimentu, který byl realizován v roce 1991 pro nastupující studenty Gymnázia Jana Keplera (Hanuš in Gymnasion, 2004).

Cílem kurzů GO! je vytvoření pevné, přátelské skupiny pomocí zážitku a zážitkové pedagogiky. Pedagogům umožní společný pobyt na kurzech vnímat své žáky zároveň jako mladší kolegy a jedinečné osobnosti, které mohou směřovat k dalšímu aktivnímu životu. Snahou organizátorů kurzů je umožnit vzájemné poznání žáků s třídním učitelem na emocionální i fyzické rovině ještě před samotným nástupem do školy. Základní myšlenkou Projektu GO! je propojení procesu učení a výchovy na středních školách. Celým Projektem GO! prostupuje působící a stimulující atmosféra, kromě toho nevšednost, neobvyklost, nečekané podněty, náročnost, vzrušení, možnost změřit vlastní fyzické i psychické síly, příležitost vyměnit si mezi vrstevníky různé názory nejen na život (Hanuš in Gymnasion, 2004).

4 HRA JAKO PROSTŘEDEK ZÁŽITKOVÉ PEDAGOGIKY

Stále se vracíme k hrám, které nás provázejí celou naší historií. Hrál se v dobách předhistorických, o kterých nemáme zatím žádné zmínky a hry znala i antika. Byly součástí nejrůznějších slavností, a pokud pátráme dál, vidíme, že byly často spojovány s kultem bohů, staly se součástí náboženství i náplní slavnostních chvil. Hra byla od počátku něčím zvláštním, slavnostním a povznášejícím. (Neuman, 1998).

V každodenní pedagogické praxi je hra považována za nenahraditelný prostředek výchovy. Používáním hry navozujeme situace, příběhy, děje, role, ve kterých se jedinec nebo skupina rozvíjí a roste vědomostně, dovednostně, ale především zkušenostně. Ve hře všichni prověřujeme své názory, hodnoty a postoje, ale současně získáváme poznatky o sobě, o druhých a o okolním světě. Hra je nesmírně širokou oblastí, do které řadíme celou řadu aktivit i činností (Hanuš, Chytilová, 2009). Hra je od lidského života neoddelitelnou součástí (Hrkal, Hanuš, 1998).

Přesné vymezení hry je velmi obtížné. Blíže hru specifikují podstatné znaky jako například: nejistota výsledků, řízenost pravidel, vážnost, zábava, potěšení, radost, samoučelnost, dobrovolnost, zdánlivost, dvojakost, dramatičnost, přítomnost a další (Neuman, 1998).

Seznam definic nabízí Encarta v knize *Práce s hrou pro profesionály* (Činčera, 2007). Hra je něco hraného pro zábavu. Aktivita, které se lidé účastní společně, nebo každý sám. Hra je soutěživá aktivita s pravidly, ve které hráči soutěží proti jiným hráčům při respektování daných pravidel.

Podstata hry spočívá v dynamickém střídání počátečního napětí a uvolnění skrytého v řešení, což se opakuje bez definitivního konce. Hra má rysy dobrodružnosti, obsažené v novém objevování nebo překonávání. Ve hře nacházíme také momenty překvapení. (Neuman, 1998).

4.1 Oblasti působení hry

Rozmanitost her ukazuje široké spektrum možností působení hry. Zaměřila jsem se na oblasti působení her v přírodě, které jsou na adaptačních kurzech nejvíce používány. Hlubší smysl cvičení a her v přírodě lze v obecné rovině nalézt v oblastech (Neuman, 1998, s. 19 - 20):

- *„ Působí na sféru emocionální a psychickou.*
- *Dovedou ovlivnit pocity a postoje hráčů.*
- *Obohacují je o zážitky a nové zkušenosti.*
- *Pomáhají zvyšovat sebedůvěru a sebehodnocení.*
- *Přinášejí nové pohledy na vlastní tělesnost, potěšení z vlastní existence.*
- *Jsou významným prostředkem rozvíjejícím sociální vztahy.*
- *Budují důvěru k ostatním lidem.*
- *Učí ohleduplnosti a odpovědnosti.*
- *Podporují komunikaci a spolupráci.*
- *Rozvíjejí psychomotoriku, tělesné schopnosti a zvyšují tělesnou kondici.*
- *Otevírají příležitosti k získání prožitku z přírody. “*

4.2 Dělení her

Členění a třídění her je stále velkým problémem, jelikož každý autor ho řeší po svém a většinou vychází z praktického použití her. Vybrala jsem si dělení her, které je uvedeno v knize Dobrodružné hry a cvičení v přírodě (Neuman, 1988, s. 22):

- *„Seznamovací hry.*
- *Zahřívací a kontaktní hry.*
- *Hrátky a zábavné soutěžení.*
- *Hry na důvěru.*
- *Iniciativní a týmové hry.*
- *Hry na rozvoj komunikace a spolupráce.*
- *Hry na cvičení v přírodě.*
- *Ekohry.*
- *Závěrečné hry a rituály.*
- *Hry pro reflexi a závěrečné hodnocení. “*

4.3 Dramaturgie kurzu

Termín „dramaturgie“ začala jako první v České republice používat Prázdninová škola Lipnice. Dramaturgie je chápána jako základní metoda sestavování programů. Metoda, jak vybírat jednotlivé programy a sestavovat je do tématických celků s cílem dosáhnout ve vymezeném čase kurzu co největšího účinku či efektu (Činčera, 2007).

4.3.1 Pět fází dramaturgie

Základní postup při vytváření kurzu bývá dělen do pěti fází (Paulusová in Činčera, 2007, s. 35 - 36):

1. **Zvolení hlavního tématu** - diskuze o zaměření kurzu a jeho myšlenkových východiscích.
2. **Vytvoření programu (scénáře kurzu)** - tvorba časového plánu celého kurzu, rozvrh osob, míst a rolí.
3. **Praktická dramaturgie** - rozpracování jednotlivých her.
4. **Dokončení scénáře** - vyřešení otázek souvisejících s materiálem, zodpovědností a pravidly her.
5. **Dramaturgie kurzu** - vyhodnocování a modifikace programu v průběhu kurzu. Řešení změn, vyvolaných vnějšími podmínkami.

4.3.2 Dramaturgické zásady tvorby scénáře

V. Vecheta (2009, s. 21 - 22) uvádí následující dramaturgické zásady pro tvorbu scénáře:

- **Intenzita** - jde o míru využití časového fondu vyčleněného pro realizaci kurzu. Stanovením intenzity je zároveň dán režim průběhu kurzu neboli základní programový řád.
- **Tempo, rytmus** - tempo je závislé na skupině (věku účastníků). Změny rytmů umožňují střídání vnitřní dynamiky kurzu. Je vhodné střídavě dávkovat a změnit působení fyzické, mentální a emoční složky jedince.
- **Pestrost** - střídání forem práce, stylů motivace a různosti kroků, slouží k udržení bdělosti členů týmu a trvale podporuje vnitřní dynamiku kurzu.

- **Vyváženost, zátěž, oddechový čas** - střídání náročnosti programu a zařazení dostatku odpočinku.
- **Emoce** - v celkovém výsledku potřebuje každý kurz docilovat kladných emocí.
- **Návaznost** - zásada kontinuity programových bloků, dílčích kroků a postup od jednoduchého ke složitému.
- **Začátek** - start projektu představuje nasazení tempa, které bude vyžadováno po celou dobu realizace. Důležitá je práce s „prvním dojmem.“
- **Gradace** - finále, vyvrcholení, závěr představuje nejdůležitější bod.

4.4 Motivace

Motivace je velmi důležitá a zásadní, je to soubor vnitřních podnětů, se kterými hráč vstupuje do hry. Dobrá motivace může i z jednoduché hry udělat velký hit. Bohužel to funguje i naopak, dobrá hra může vyznít naprázdno, pokud do ní hráči nejsou dostatečně vtaženi. Čím větší námahu hra ze strany účastníků vyžaduje, tím důležitější je motivace (Pelánek, 2008).

Nejběžněji používanou metodou motivace je předčítání legendy, která se ke hře váže, nebo sehrání krátké scénky, která navodí buď napětí před náročnou hrou v terénu, nebo uvolnění nutné pro hru psychologickou. Velmi důležitý je i atraktivní název hry, který by měl být zajímavý, úderný a trochu tajemný. Aby mohl název plnit motivační funkci, musíme ho zveřejnit předem. K motivaci přispívá i prostředí, ve kterém se hra odehrává, způsob vysvětlování pravidel či promítnutí videa nebo filmu. Jeden z největších faktorů motivace je i osobnost instruktora, který hru uvádí (Hrkal, Hanuš, 1998).

Jako základní prostředek motivace můžeme použít například rozhlasovou hru, knihu, báseň, fotografii, dia snímek, obraz, myšlenku, hudbu či píseň, přednášku, světlo a tmu, hru, nebo třeba jen vlastní zapojení lektora do programu (Hanuš, Chytilová, 2009).

4.5 Zpětná vazba

Zpětná vazba bývá označována také jako debriefing, rewiev, reflexe, sharing, facilitace atd. Cílenou zpětnou vazbu můžeme definovat jako informaci upozorňující na to, zda chování nějakého systému je nebo není na žádoucí cestě a jako proces, kdy se snažíme na základě nějakého záměru působit na chování druhých lidí (Reitmayerová, Broumová, 2007).

Zpětná vazba má vytvářet prostor pro sdílení pocitů a zážitků a poskytovat cennou zpětnou vazbu pro účastníky i instruktory. Měla by zviditelnit problémy, hlavně takové, které se týkají skupinových vztahů a dávat možnost tyto problémy řešit a ujasnit. Součástí by mělo být také poučení ze zkušenosti s následným přenosem do běžného života. Zpětná vazba není diskuze o pravidlech nebo o technickém provedení hry, přednáškou instruktora či kritikou účastníků. Vedení kvalitní zpětné vazby patří k nejnáročnějším instruktorským dovednostem. Cílem zpětné vazby je dát zážitky do souvislostí a rozvíjet schopnost učit se ze zkušeností a chyb (Pelánek, 2008).

Cílená zpětná vazba by měla umožňovat „*sdílení pocitů a zážitků; zacílení pozornosti určitým směrem; uskutečnění reflexe a sebereflexe; zachycení hlavních momentů s jejich slovním pojmenováním; uchování zkušeností, emocí i dojmů a jejich přenesení do budoucna; zmapování různorodosti v řešení problémů; plánování vývoje jedince na základě prožitých individuálních zkušeností; zviditelnění latentních (dlouhotrvajících) problémů bez ambice je vyřešit*“ (Reitmayerová, Broumová, 2007).

4.5.1 Techniky zpětné vazby

Eva Reitmayerová a Věra Broumová (2007, s. 116) uvádí techniky zpětné vazby, které oživují celý zpětnovazebný proces a umožňují z cílené zpětné vazby vytěžit další pohledy a informace.

- Techniky skupinové diskuse.
- Techniky rychlého shrnutí zážitku.
- Techniky s využitím pomůcek.
- Symbolizační techniky.
- Zpětná vazba tvořením.
- Dramatická zpětná vazba.

- Vyžádaná zpětná vazba.
- Zpětná vazba pomocí techniky.
- Průběžná zpětná vazba.
- Závěrečná zpětná vazba.
- Jiné techniky.

5 ALCEDO - STŘEDISKO VOLNÉHO ČASU VSETÍN

ALCEDO - středisko volného času Vsetín (dále jen ALCEDO - SVČ) je školské zařízení, příspěvková organizace s právní subjektivitou (od 1. 4. 1993). Zřizovatelem ALCEDA - SVČ je město Vsetín (www.alcedovsetin.cz, cit. 17.4.2010).

ALCEDO - SVČ nabízí služby a partnerskou spolupráci v oblastech vzdělávání, zájmového vzdělávání a volného času dětem, mládeži, veřejnosti a školským zařízením a naplňuje potřeby a trendy města Vsetín, kraje Zlín, MŠMT ČR a MŽP ČR (Výroční zpráva za rok 2009, 2010).

Účelem zřízení ALCEDA - SVČ je zabezpečení záležitostí, které jsou dle § 35 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, v zájmu obce a jejich občanů, především zabezpečení výchovně vzdělávacích, poznávacích, rekreačních a dalších systematických i jednorázových činností i aktivit, směřující k účelnému a efektivnímu naplnění volného času a umožňující získat další vědomosti a dovednosti mimo školní výuku. Je určeno především dětem a mládeži, případně dalším zájemcům (Výroční zpráva za rok 2009, 2010).

5.1 Historický vývoj ALCEDA - SVČ

V roce 1979 byla organizace založena pod názvem „Městský dům pionýrů a mládeže.“ Roku 1990 došlo ke změně názvu na Alcedokontakt, dům dětí a mládeže a v témže roce začíná nabízet služby školám a školským zařízením zejména v oblasti environmentální a estetické výchovy. První vícedenní kurz pro středoškoláky byl realizován v roce 1992. Roku 1993 zřizuje město Vsetín ALCEDO, dům dětí a mládeže jako příspěvkovou organizaci s právní subjektivitou. V roce 2006 se vyhláškou MŠMT přejmenovávají všechny DDM na Střediska volného času (Výroční zpráva za rok 2009, 2010).

5.2 Hlavní cíle ALCEDA - SVČ

Mezi hlavní cíle ALCEDA - SVČ patří:

- Poskytování kvalitních služeb v oblasti výchovy, vzdělávání a osvěty.
- Aktivní zapojení do alternativních způsobů výuky přírodovědných předmětů, občanské, rodinné a výtvarné výchovy a naplňování zásad trvale udržitelného rozvoje města Vsetín i v jeho regionu.
- Všechny aktivity zajišťuje pedagogicky a odborně připravený tým s pozitivním vztahem k životnímu prostředí a tradicím regionu.
- Ve všech aktivitách hrají důležitou roli LIDÉ, VZTAHY, PŘÍRODA (www.alcedovsetin.cz, cit. 17.4.2010).

5.3 Cílová skupina

- Děti mateřských škol ve věku 3 - 6 let,
- děti základních škol ve věku 6 - 15 let,
- mládež ve věku 16 - 26 let,
- zdravotně postižené děti a mládež,
- dospělí,
- rodiče a děti,
- učitelé mateřských škol, základních škol a středních škol,
- vychovatelé školních družin a školních klubů,
- neziskové organizace,
- široká veřejnost (www.alcedovsetin.cz, cit. 17.4. 2010).

5.4 Činnosti ALCEDA - SVČ

Mezi základní činnosti ALCEDA - SVČ patří:

- **Pravidelné aktivity** - realizace probíhá v zájmových kroužcích, klubech a kurzech.
- **Příležitostné aktivity** - zahrnují nabídku organizovaných příležitostných nebo cyklických akcí výchovně vzdělávacího nebo rekreačního charakteru, včetně aktivit pro zdravotně postižené děti a mládež.

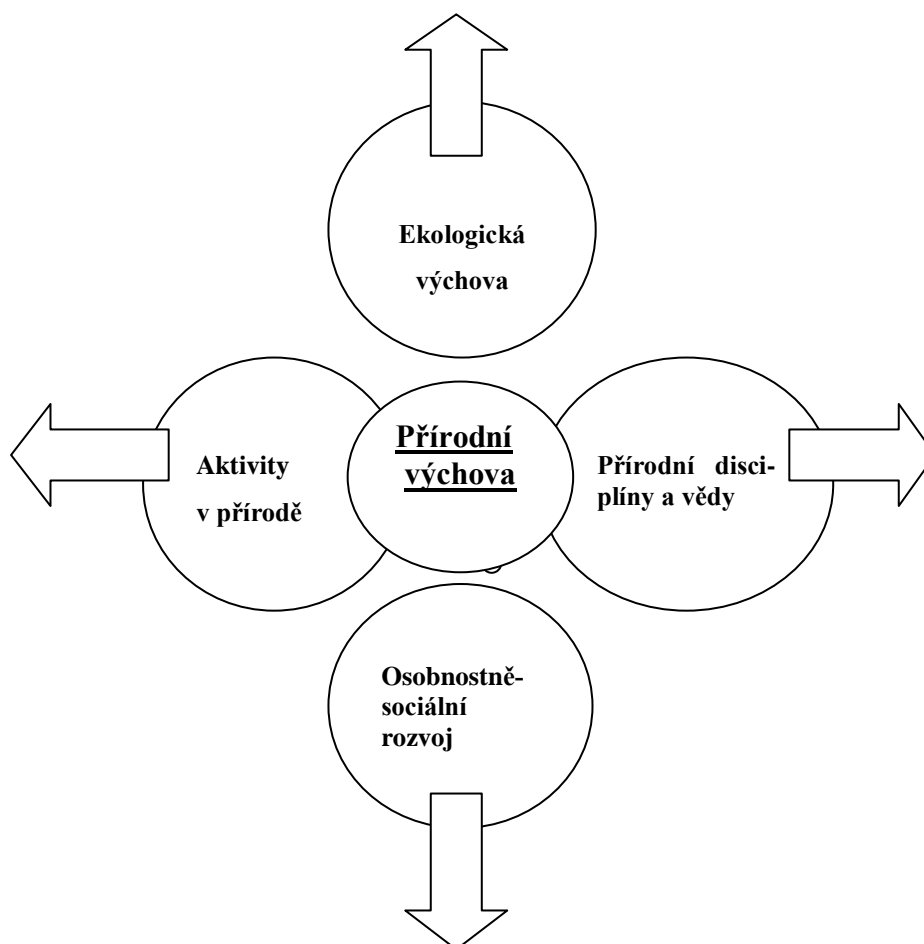
- **Prázdninové a víkendové aktivity** - v období prázdnin, v průběhu školního roku i o hlavních prázdninách, zajišťuje ALCEDO - SVC bytové a příměstské tábory, odborná soustředění, víkendové pobyty, výlety, táboření, exkurze a jednodenní prázdninové programy.
- **Soutěže MŠMT** - ALCEDO - SVC připravuje, organizuje a materiálně i personálně zajišťuje soutěže z pověření MŠMT.
- **Spontánní aktivity** - spontánní činností je průběžná i jednorázová nabídka aktivit a činností, volně a nezávazně přístupných všem zájemcům, bez pevného řádu a časového vymezení a za nepřímého pedagogického působení, avšak za dodržení daných pravidel (taneční sál, zkušebna, internet, klub a mnoho dalšího).
- **Koordinace projektů a spolupráce** - Místní agenda 21, Zdravé město Vsetín, Dětský parlament, „Škola – místo k životu“, „Příprava na vsetínskou síť dobrých škol“, síť MŠ se zaměřením na ekologickou výchovu „Mateřská škola – místo k životu“, projekt M.R.K.E.V. (Metodika a realizace komplexní ekologické výchovy).
- **Poskytování odborné pomoci školám a školským zařízením** - výukové programy pro MŠ, ZŠ a SŠ; vzdělávací programy pro učitele MŠ a ZŠ v oblasti ekologické a estetické výchovy; Univerzita volného času ALCEDA - SVC - semináře pro instruktory, semináře pro dobrovolníky, kurz rukodělných činností a podobně; poskytování materiální pomoci - knihovna, krámek a další (Výroční zpráva za rok 2009, 2010).

5.5 Výukové programy pro školy

*„Formy výuky používané během výukových programů a kurzů se významně podílejí na rozvoji klíčových kompetencí u účastníků a přispívají k rozvoji témat obsažených ve vzdělávacích oblastech „Člověk a jeho svět (I. st. ZŠ) a „Člověk a příroda“ (II. st. ZŠ) rámcového vzdělávacího programu. Svým obsahem výukové programy naplňují průřezová témata „Environmentální výchova, Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana a Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech. V průběhu programu na účastníky působíme komplexně. Zaměřujeme se na „Výchovu v přírodě“, což je pedagogický směr, při kterém je kombinována **Ekologická výchova***

s *Osobnostně sociální výchovou a Zážitekovou pedagogikou*“ (Výroční zpráva za rok 2009, 2010, s. 8).

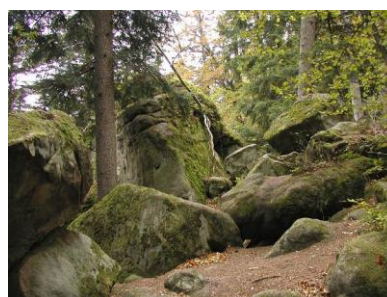
Velký důraz je kladen na tzv. review, neboli zpětný pohled na hru, ve kterém se rozebírá, jak účastníci daný problém řešili, zda šel vyřešit efektivněji. Řešení náročných úkolů umožňuje rozvoj kreativity, týmové spolupráce, komunikativních dovedností, sociálního citění, a dalších vlastností potřebných v každodenním životě (Výroční zpráva za rok 2009, 2010).

Obrázek č. 1 Přírodní výchova

5.5.1 Typy výukových programů

- **Expediční program** - trvá 2 - 3 dny. Program nabízí formy dobrodružné a ekologické výchovy, zážitkové pedagogiky s podtextem osobnostně sociálního rozvoje, týmové spolupráce a komunikace. Prostředí expedičního programu umožňuje realizovat slaňování na Čertových skalách, jízdu na koních, rafting, lanové aktivity a hry různého typu. Ubytování je během expedice ve stanech a účastníci se podílí na přípravě stravy.

Obrázek č. 2 Čertovy skály I.

Obrázek č. 3 Čertovy skály II.

- **Dopolední, půldenní a jednodenní program** - jsou určeny pro mateřské, základní a střední školy. V nabídce je spousta různých programů, které si pedagogové vybírají dle svých požadavků.
- **Pobytový program** - trvá 2 - 5 dnů. Jsou určeny pro mateřské, základní a střední školy. Pobytový program se zaměřuje na „Výchovu v přírodě“, což je moderní pedagogický směr, při kterém je kombinována ekologická výchova s osobnostně sociální výchovou a zážitkovou pedagogikou.
- **Adaptační kurz** - trvá 2 - 5 dnů. Slouží k budování pozitivního školního klimatu v nových školních kolektivech.
- Více informací o všech typech výukových programů naleznete na adrese: <http://www.alcedo-vs.cz/vyukove-programy>

5.5.2 Terénní střediska ALCEDA - SVČ

ALCEDO má k dispozici pro realizaci, výukových programů, celkem čtyři terénní střediska (terénní středisko Hájenka Na Novém světě, chaty Nivy, Nivka a dětské bezbariérové centrum Březiny), které se nacházejí v blízkosti města Vsetín. Všechna terénní střediska jsou typická svým umístěním v krásné přírodě v okolí lesů. U všech

středisek je k dispozici hřiště. Součástí Hájenky Na Novém světě v Semetín je také rybník a lanové centrum (www.alcedovsetin.cz, cit. 17.4.2010).

Obrázek č. 4 Hájenka Na Novém světě

Obrázek č. 5 chaty Nivy

Obrázek č. 6 chata Nivka

Obrázek č. 7 dětské bezbariérové centrum Březiny

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 ÚVOD PRAKTICKÉ ČÁSTI

Cílem mého výzkumu, jak jsem již uvedla v úvodu, je celkové zhodnocení adaptačních programů pro žáky 6. tříd základních škol, které pořádá ALCEDO - SVČ, na jejichž realizaci jsem se sama podílela. V ALCEDU - SVČ pracuji druhým rokem jako instruktor výukových programů pro mateřské, základní a střední školy.

Pro svůj výzkum jsem si vybrala celkem 3 školy, které byly ochotny spolupracovat. Mezi vybranými školami byly celkem dvě základní školy a jedno gymnázium. Obě základní školy přijeli na kurz na 3 dny a gymnázium pouze na 2 dny.

6.1 Realizace kurzů

V této části se budu věnovat třem adaptačním kurzů, které jsem v měsících září a říjen v roce 2009 realizovala na Hájence Na Novém světě v Semetíně, pod záštitou ALCEDA - SVČ Vsetín, kterému se podrobněji věnuji v teoretické části.

Terénní středisko Hájenka Na Novém světě, se nachází 10 km od města Vsetín v nádherné krajině u lesa. Součástí Hájenky je velké hřiště, rybník, lanové centrum, horolezecká věž a kryté ohniště (viz příloha č. 1 *Fotografie Hájenky Na Novém světě v Semetíně*).

6.1.1 Před kurzem

Rezervaci všech kurzů, zasílání informací a veškerou komunikaci se školami mají na starost interní pracovníci ALCEDA - SVČ. Učitelé dostávají potřebné informace pomocí emailů.

Několik dnů, před zahájením jednotlivých kurzů pedagogové odesílají elektronicky vyplněné dotazníky, kde informují o počtu dětí, které se kurzu zúčastní, času příjezdu, zdravotních omezení dětí, nebo zda již někdy dříve navštívili adaptační pobyt nebo kurz a na závěr uvádí svá očekávání a požadavky na kurz. Z důvodu zachování anonymity jednotlivých škol uvádím pouze informace týkající se očekávání a požadavků, které jednotlivé školy zaslaly.

6.1.2 Očekávání a požadavky ZŠ

Základní školy zaslaly emailem následující požadavky.

- **Základní škola 1**

„Vzájemné poznání, respektování druhých, pobyt v přírodě, komunikace, týmová práce, stmelení a zklidnění kolektivu.“

- **Základní škola 2**

„Vzájemné poznání a respektování, kamarádství, zlepšení vztahů mezi žáky, pomoc slabším, práce v týmu, poznání sám sebe.“

- **Gymnázium 3**

„Stmelení kolektivu, aktivní pobyt v přírodě, týmová spolupráce, naučit děti naslouchat jeden druhému, respektování dospělých a sebe samých.“

6.1.3 Program adaptačních kurzů

Program všech kurzů byl rozdělen do tří bloků:

- dopolední blok (9:00 - 12:00)
- odpolední blok (12:00 - 16:00)
- večerní blok (19:00 - 21:00)

Harmonogram dne naleznete v příloze č. 2 *Harmonogram dne*.

Adaptační kurzy vždy měly stejný začátek. Jakmile děti přijely, zahájila jsem společně s instruktorem Kubou pobyt. Dětem jsme se představili a seznámily je s prostory chaty. Poté si děti vyrobily jmenovky a každý si popsal svůj kelímek na pití a proběhla aktivita s názvem Kamínek. Následovala tvorba pravidel, které si děti sestavovaly sami a které byly platné po dobu trvání kurzu. Poté děti sepsaly svá očekávání a obavy od kurzu. Ukázka pravidel a očekávání jsou uvedeny v příloze č. 3 *Očekávání, obavy od kurz a pravidla*. Po dopoledním, úvodním, bloku se děti ubytovaly do pokojů a poté pokračovaly obědem. Následný program jednotlivých tříd uvádím v příloze č. 4 *Programy jednotlivých škol a metodiku her v příloze č. 7 Metodika her*.

6.2 Cíl výzkumu

Cílem mého výzkumu je, odpovědět na základní otázky, které uvádím níže.

Jako výzkumný problém jsem si stanovila výrok:

- **Hodnocení adaptačního programu pro žáky 6. tříd základních škol absolventy kurzu i třídními učiteli.**

Zaměřila jsem se konkrétně na hodnocení:

1. Celkové hodnocení kurzu.
 - a) Celkové hodnocení kurzu chlapci.
 - b) Celkové hodnocení kurzu dívkami.
2. Hodnocení prostředí.
3. Hodnocení programu.
4. Hodnocení jednotlivých instruktorů (instruktor Kuba a Saša).
5. Hodnocení náročnosti programu.
6. Hodnocení očekávání od kurzu.
7. Hodnocení cílů adaptačního programu (seznámení žáků mezi sebou, seznámení žáků s třídním učitelem).

6.3 Výzkumný vzorek

Výzkumný soubor tvoří účastníci 6. tříd, žáci a třídní učitelé, adaptačních programů pořádané ALCEDEM - SVČ Vsetín. Konkrétně se jednalo o dvě základní školy a jedno gymnázium s celkovým počtem 62 žáků, z toho 34 dívek a 28 chlapců a 3 třídní učitelé. Všechny 2 zmíněné školy absolvovaly v měsících září až říjen v roce 2009 adaptační kurz, který se uskutečnil na Hájence Na Novém světě v Semetíně.

6.4 Druh výzkumu

Pro svůj výzkum jsem použila smíšený výzkum, tedy kombinaci kvantitativního a kvalitativního výzkumu.

„... kvantitativní výzkum je jedním ze základních druhů pedagogického výzkumu, jehož smyslem je získat data (čísla), která lze zpracovat kvantitativními postupy. Kvantitativní výzkum se opírá o měření výzkumníkem předem definovaných pedagogických objektů a jevů. Podle klasické, velmi často uváděné, Kerlingerovy charakteristiky se měřením rozumí systematické přiřazování čísel zkoumaným objektům a jevům“ (Švec, Hrbáčková, 2007, s. 25).

Pro vymezení kvalitativního výzkumu jsem použila definici dle Maňák, Švec (2004, s. 22): *„Kvalitativní výzkum v humanitních vědách označuje různé přístupy (metody, techniky) ke zkoumání pedagogických jevů, kdy do popředí nevystupuje kvantifikace empirických dat, nýbrž jejich podrobná kvalitativní analýza. Tyto přístupy obvykle vycházejí ze dvou výzkumných paradigmat: hermeneutického nebo fenomenologického a etnograficko-antropologického. Na rozdíl od kvantitativního výzkumu jde kvalitativní výzkum do hloubky zkoumaných jevů (fenoménů), které se ale zároveň snaží začlenit do širšího kontextu. Další specifičností kvalitativního výzkumu je, že v jeho průběhu nezaujímá výzkumník tak velkou distanci od zkoumaných subjektů. Naopak, je s těmito subjekty v bližší, spíše neformální interakci.“*

6.5 Výzkumné metody

Jako výzkumnou metodu jsem si zvolila metodu dotazníků pro žáky, která mi umožnila získat odpovědi na dané otázky od více respondentů a osobitější metodu rozhovoru pro třídní učitele, kteří se kurzu zúčastnili jako pedagogický dozor a doprovod.

Dotazník se skládá celkem ze 17 otázek. 16 otázek je uzavřených, kdy měli žáci zařadit správnou odpověď, či vybarvovat hvězdičky dle jednotlivých instrukcí, které jsou u každé otázky napsány a z poslední otevřené otázky, na kterou měli děti napsat asociace spojené se začátkem kurzu, koncem kurzu a co si vybaví po 3 měsících od konání kurzu.

Rozhovor pro učitele byl strukturovaný, s celkovým počtem 12 otázek. Měla jsem předem připravené otázky, které jsem učitelům kladla a nahrávala na diktafon.

6.6 Dotazník pro žáky

Dotazníky jsem si sama vymyslela a sestavila s ohledem na cíl výzkumu. Dne 18.1.2010 a 19.1.2010, tedy 3 měsíce po konání kurzu, jsem po domluvě s třídními učiteli osobně navštívila vybrané školy, kde jsem po vysvětlení důvodu příjezdu a poděkování za spolupráci, dotazníky dětem rozdala k vyplnění.

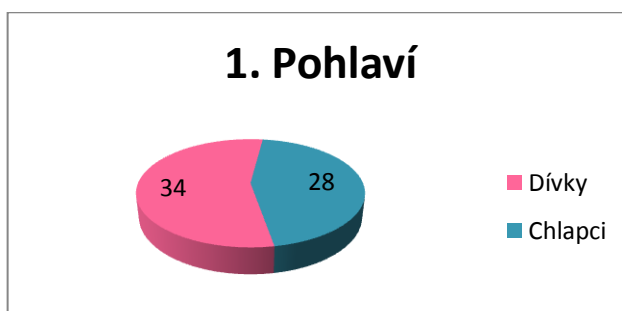
Dotazníků bylo rozdáno celkem 62. Vyplněných dotazníků se mi vrátilo 62, tedy 100% návratnost. Pouze u poslední otevřené otázky (otázka č. 17) 9 žáků nevedlo na některou z daných otázek odpověď.

Pro vyhodnocení většiny otázky jsem použila grafické znázornění v absolutní četnosti. Pro otevřenou otázku č. 17 jsem použila znázornění odpovědí pomocí tabulky.

Dotazník je k nahlédnutí v příloze č.5 *Dotazníky pro žáky - vyplněný*.

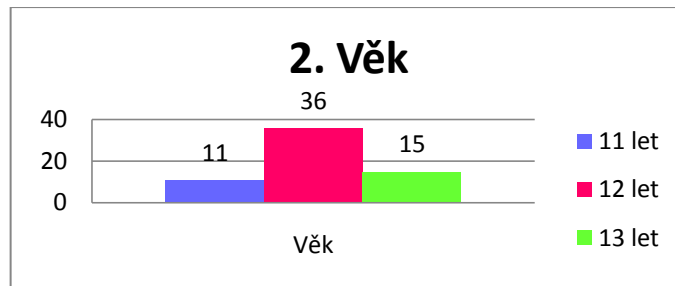
6.6.1 Vyhodnocení dotazníků - žáci

Otázka č. 1 Pohlaví žáků?

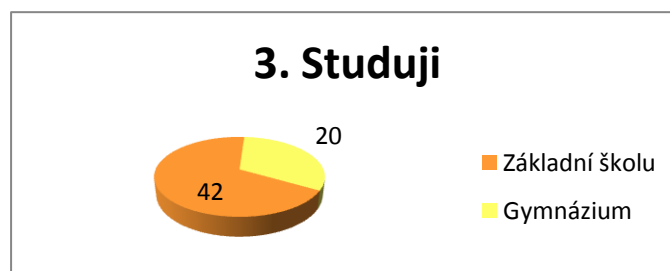

Graf č. 1 Rozdělení podle pohlaví

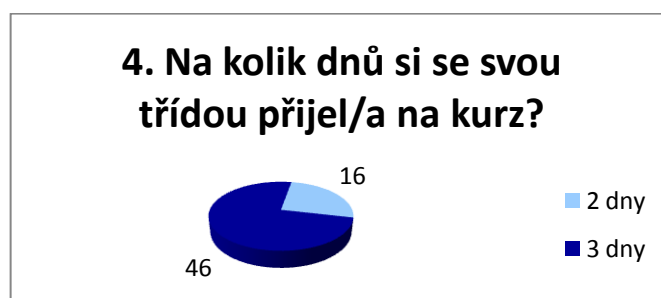
Adaptačního kurzu se zúčastnilo celkem 62 žáků. Z toho větší polovinu tvořily dívky (34) a zbylí počet, 28 žáků, tvořili chlapci (graf č. 1).

Otázka č. 2 Věk žáků?*Graf č. 2 Rozdělení podle věku*

Šestou třídu vybraných základních škol a gymnázia navštěvují žáci v rozmezí od 11 do 13 let. Nejčastěji jsou žáci ve věku 12 let (36 žáků), poté žáci, kterým je 13 let (15 žáků) a nejméně žáků, kterým je 11 let, s celkovým počtem 11 žáků (graf č. 2).

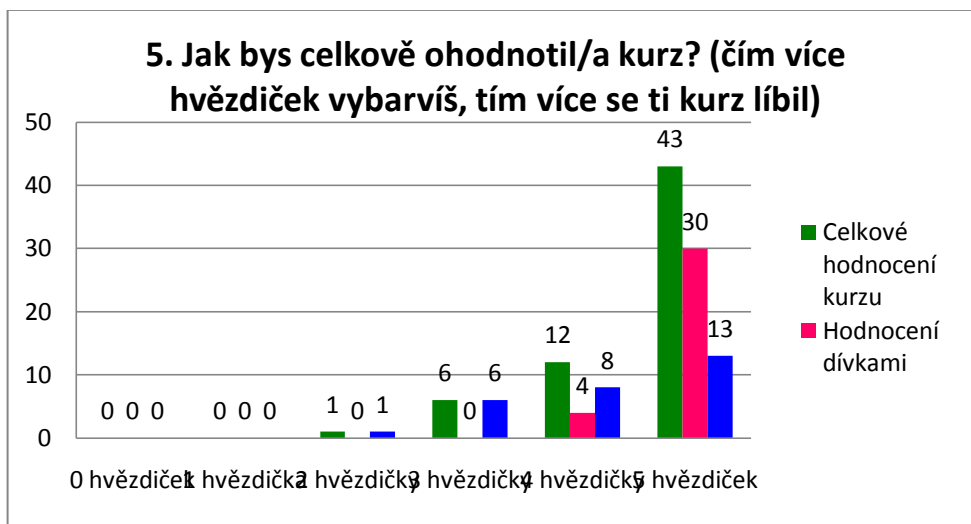
Otázka č. 3 Studuji:*Graf č. 3 Rozdělení podle typu školy*

Z grafu je patrné, že největší část tvoří žáci, kteří navštěvují školu základní (42 žáků) a pouze 20 žáků navštěvuje gymnázium (graf č. 3).

Otázka č. 4 Na kolik dnů si se svou třídou přijel/a na kurz?*Graf č. 4 Rozdělení podle počtu dní*

Nejvíce dětí přijelo na 3 dny - celkem 46 dětí a na 2 dny přijelo pouze 16 dětí (graf č. 4).

Otázka č. 5 Jak bys celkově ohodnotil/a kurz? (čím více hvězdiček vybarvíš, tím více se ti kurz líbil)

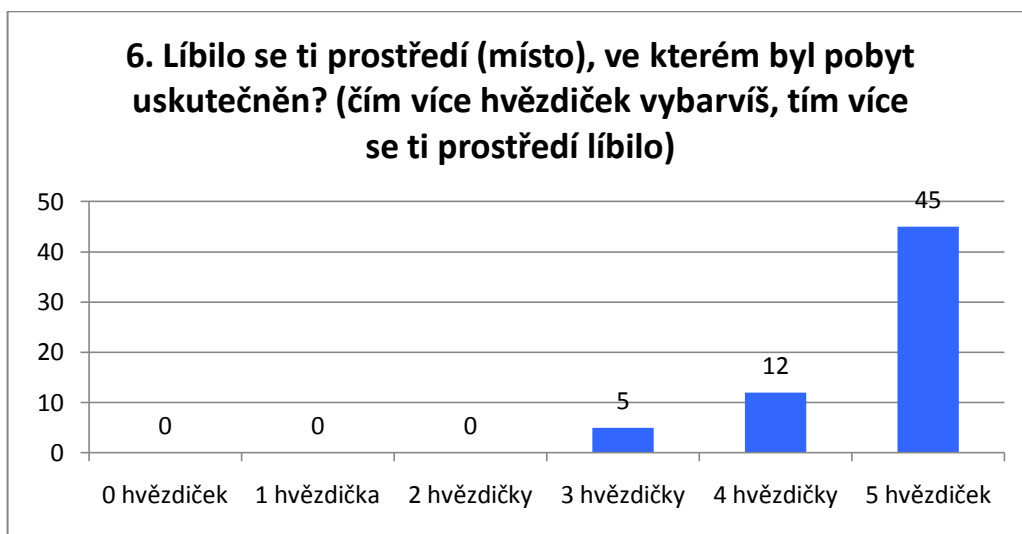

Graf č. 5 Celkové hodnocení kurzu

5 hvězdiček, tedy nejlepší hodnocení kurzu, uvedlo 43 žáků, 12 žáků vybarvilo celkem 4 hvězdičky, 3 hvězdičky vybarvilo celkem 6 žáků a pouze jeden žák ohodnotil kurz 2 hvězdičkami.

Z grafu je patrné, že i při nerovném počtu dívek a chlapců, dívky hodnotily kurz více hvězdičkami než chlapci. 30 dívek vybarvilo 5 hvězdiček a 4 dívky o hvězdičku méně, tedy 4 hvězdičky. U chlapců vybarvilo 5 hvězdiček už jen 13 žáků, 8 chlapců vybarvilo 4 hvězdičky, 6 chlapců 3 hvězdičky a jeden chlapec pouze 2 hvězdičky (graf č. 5).

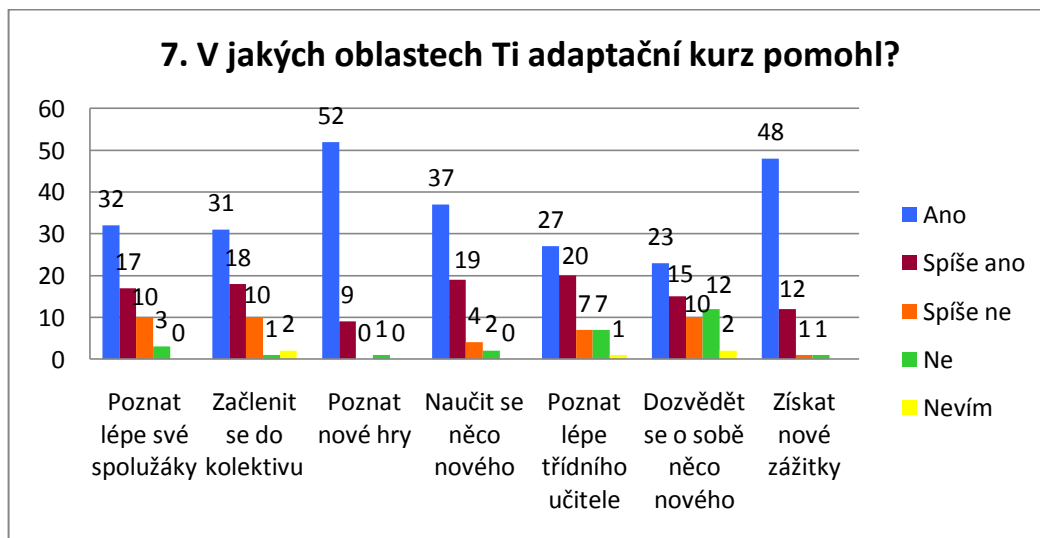
Otázka č. 6 Líbilo se ti prostředí (místo), ve kterém byl pobyt uskutečněn? (čím více hvězdiček vybarvíš, tím více se ti prostředí líbilo)

Graf č. 6 Hodnocení prostředí

Prostředí se žákům převážně líbilo. 45 žáků vybarvilo 5 hvězdiček, 12 žáků 4 hvězdičky a 5 žáků hvězdičky 3 (graf č. 6).

Otázka č. 7 V jakých oblastech Ti adaptační kurz pomohl?

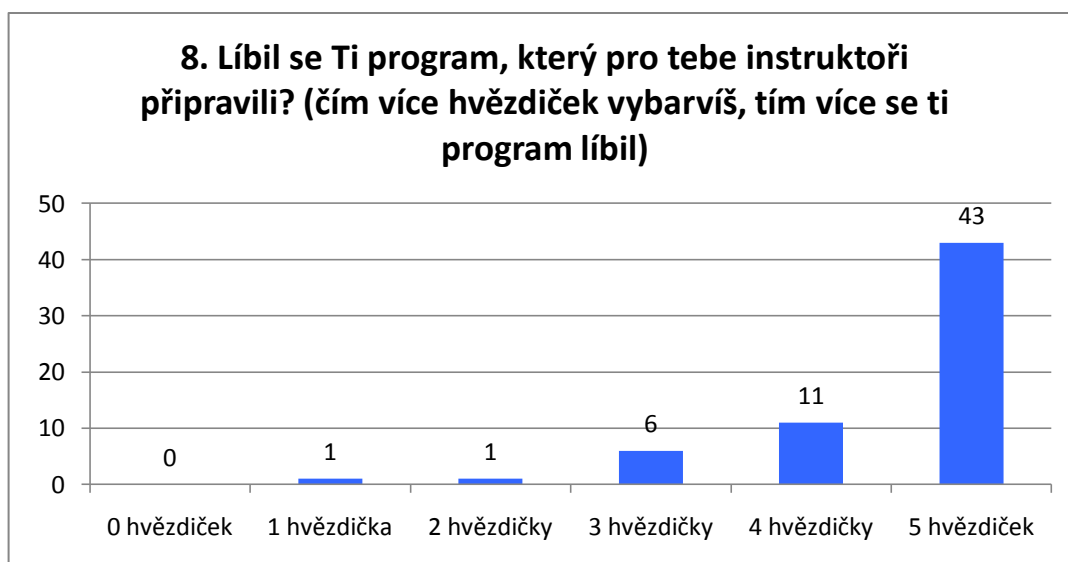
Graf č. 5 Oblasti pomoci adaptačního kurzu

Nejvíce žáků v dotazníku uvedlo, že jim byl kurz nejvíce přínosem (odpovědi ANO a SPÍŠE ANO) v poznání nových her (52 žáků ANO, 9 žáků SPÍŠE ANO), dále pak v získání nových zážitků (48 žáků ANO, 12 žáků SPÍŠE ANO), něco nového se naučilo celkem 37 žáků ANO a 19 žáků SPÍŠE ANO. Až na děleném čtvrtém a pátém místě se v počtu četností pozitivních odpovědí ANO a SPÍŠE ANO umístily jedny

z hlavních cílů kurzu - poznat lépe své spolužáky (32 žáků ANO, 17 žáků SPÍŠE ANO) a zda se podařilo žákům začlenění do kolektivu (31 žáků ANO, SPÍŠE ANO), lépe poznalo třídního učitele 20 žáků. U otázky, zda se děti o sobě dozvěděly něco nového, odpověď ANO uvedlo pouze 23 žáků, SPÍŠE ANO 15 žáků.

Nejvíce záporných odpovědí NE a SPÍŠE NE respondenti uvedli u otázky, zda se děti o sobě dozvěděly něco nového (NE - 12 dětí a 10 SPÍŠE NE), následuje otázka, zda lépe poznaly třídního učitele (NE - 7 dětí a SPÍŠE NE také 7 dětí), (*graf č. 5*).

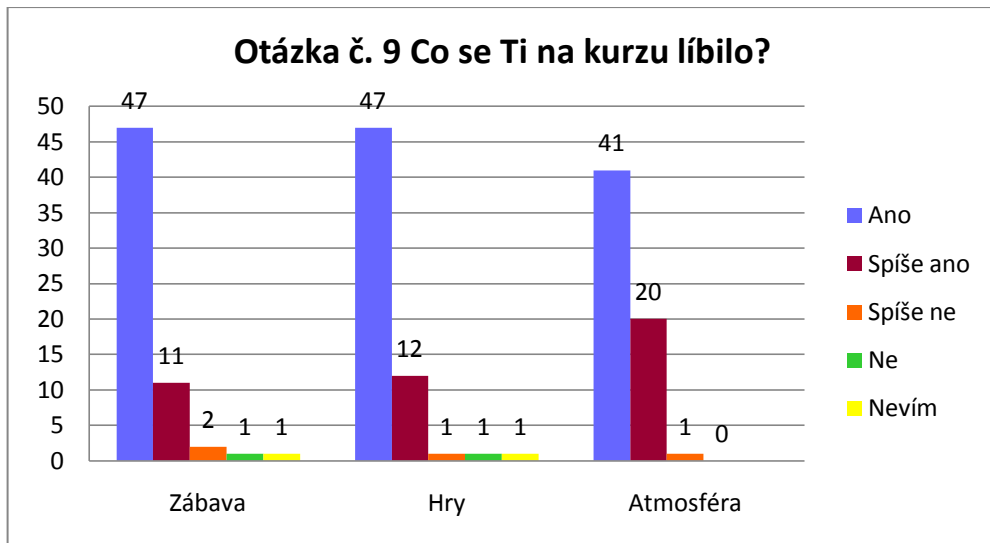
Otázka č. 8 Líbil se Ti program, který pro tebe instruktoři připravili? (čím více hvězdiček vybarvíš, tím více se ti program líbil)

Graf č. 8 Hodnocení programu

Program ohodnotilo 5 hvězdičkami celkem 43 žáků, 11 žáků 4 hvězdičkami, 6 žáků 3 hvězdičkami a 2 a 1 hvězdičku vždy vybarvil jeden žák, což znamená, že jednomu žákovi se program nelíbil vůbec (*graf č. 8*).

Otázka č. 9 Co se Ti na kurzu líbilo?

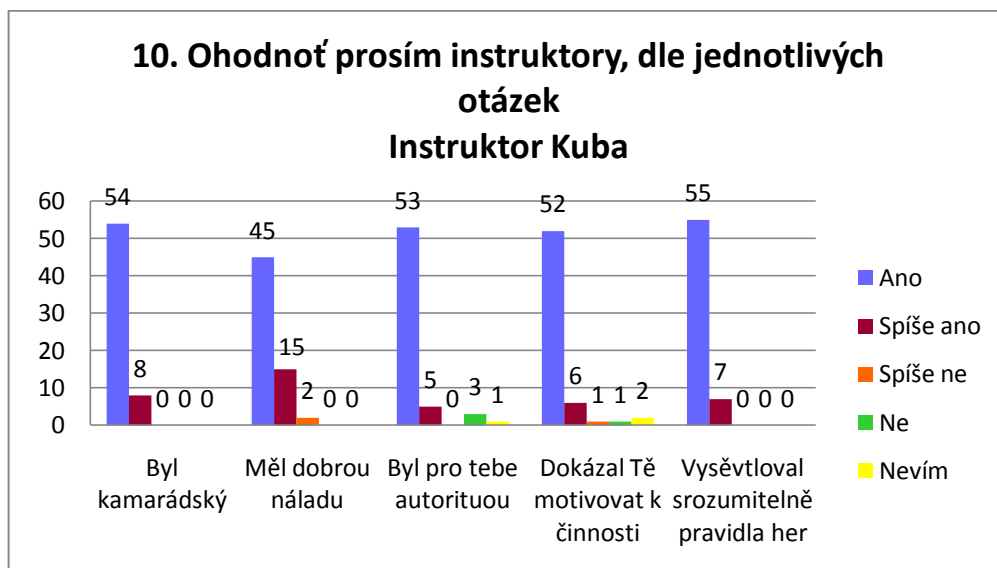

Graf č. 9 Co se žákům na kurzu líbilo

Nejvíce se žákům na kurzu líbily hry (47 žáků ANO a 12 žáků SPÍŠE ANO), pak zábava (47 žáků ANO, 11 žáků SPÍŠE ANO) a poté následovala atmosféra (41 žáků ANO a 20 žáků SPÍŠE ANO), (graf č. 9).

Otázka č. 10 Ohodnot' prosím instruktory, dle jednotlivých otázek.

b)Instruktor Kuba

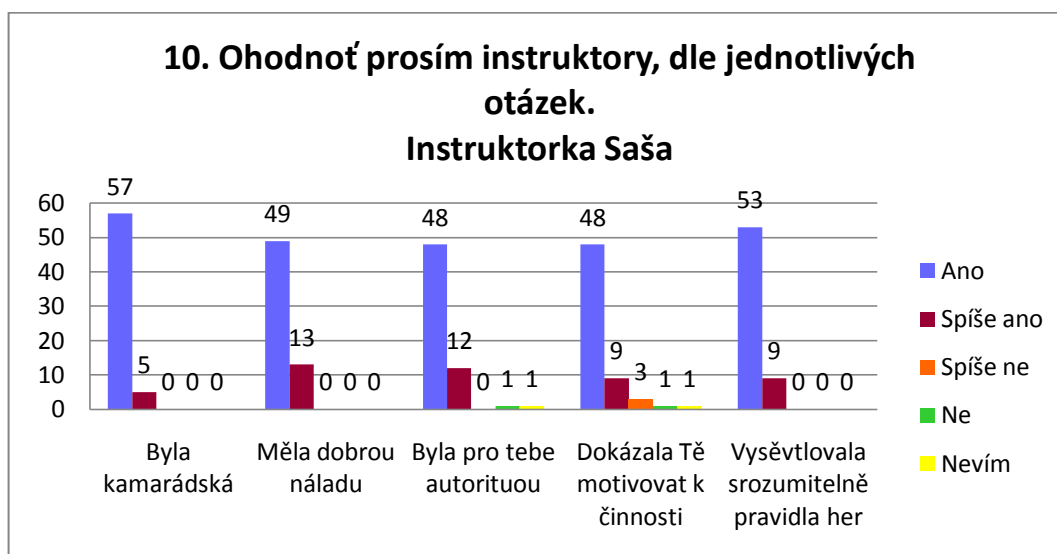
Graf č. 10 Hodnocení instruktora Kubi

Instruktora Kubu hodnotily děti převážně pozitivně. Nejvíce kladných odpovědí uvedly u otázky, zda vysvětloval srozumitelně pravidla her (ANO odpovědělo 55 dětí a SPÍŠE ANO 7 dětí) a u otázky jestli byl kamarádský (ANO 54 dětí, SPÍŠE ANO 8 dětí), následovaly otázky, zda byl pro děti autoritou (ANO 53 dětí, SPÍŠE ANO 15 dětí), jestli dokázal motivovat k činnosti (52 ANO, 6 SPÍŠE ANO) a zda měl instruktor Kuba dobrou náladu (45 ANO, 15 SPÍŠE ANO).

Odpovědi NE a SPÍŠE NE byly zaškrtnuty u otázky, zda měl Kuba dobrou náladu (SPÍŠE NE uvedli 2 žáci), zda byl pro děti autoritou (NE uvedli 3 žáci) a u otázky, zda dokázal motivovat k činnosti (1 žák uvedl NE a 1 žák SPÍŠE NE).

1 žák uvedl na otázku autority odpověď NEVÍM a 2 žáci odpověděli na otázku motivace také NEVÍM (graf č. 10).

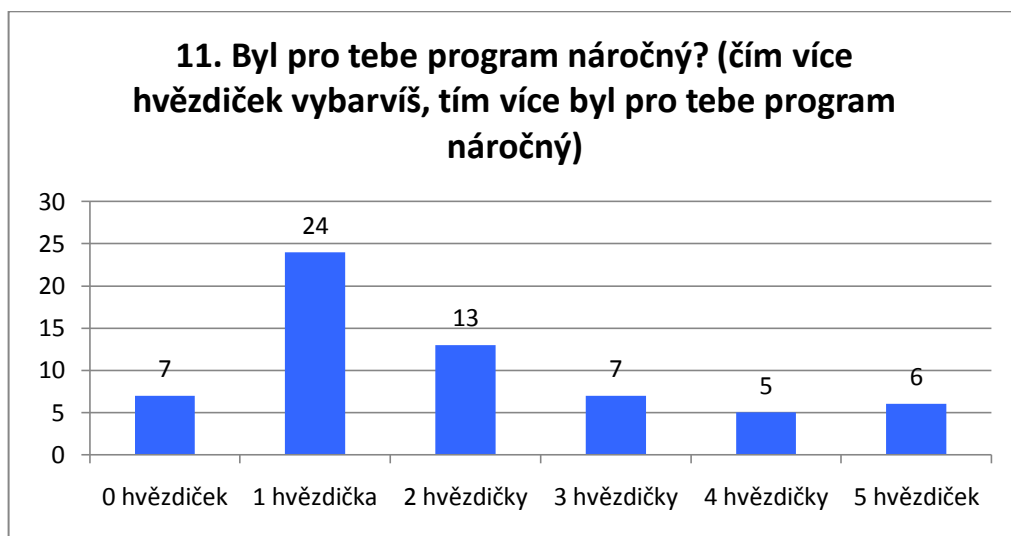
a) instruktorka Saša

Graf č. 11 Hodnocení instruktorky Saši

Žáci instruktorku Sašu také hodnotili převážně pozitivně. Na otázku, zda byla kamarádská, odpovědělo 57 žáků ANO a 5 SPÍŠE ANO, zda vysvětlovala srozumitelně pravidla her, odpovědělo 53 žáků ANO, 9 SPÍŠE ANO a zda měla dobrou náladu (49 ANO, 13 SPÍŠE ANO). U otázky jestli instruktorka Saša dokázala děti motivovat k činnosti, odpověděl NE 1 žák a SPÍŠE NE 2 žáci, u otázky zda byla pro děti autoritou, uvedl 1 žák NE, 3 žáci SPÍŠE NE a 1 žák na otázku odpověděl, že neví (graf č. 11).

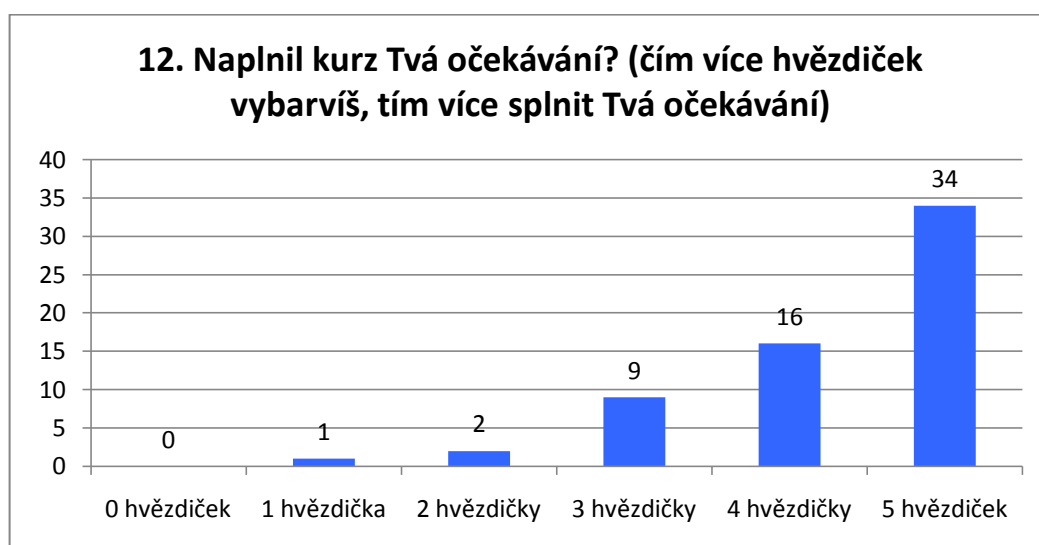
11. Byl pro tebe program náročný? (čím více hvězdiček vybarvíš, tím více byl pro tebe program náročný)

Graf č. 12 Hodnocení náročnosti programu

U otázky, zda byl program pro děti moc náročný, platilo pravidlo, že čím více hvězdiček děti vybarví, tím více byl pro ně program náročný. 7 žáků nevybarvilo žádnou hvězdičku, což znamená, že se jim program nezdál být vůbec náročný. 1 hvězdičku vybarvilo celkem 24 žáků, 2 hvězdičky vybarvilo 13 žáků, 3 hvězdičky 7 žáků, 4 hvězdičky 5 žáků a program byl velmi náročný (5 hvězdiček) pro 6 žáků (graf č. 12).

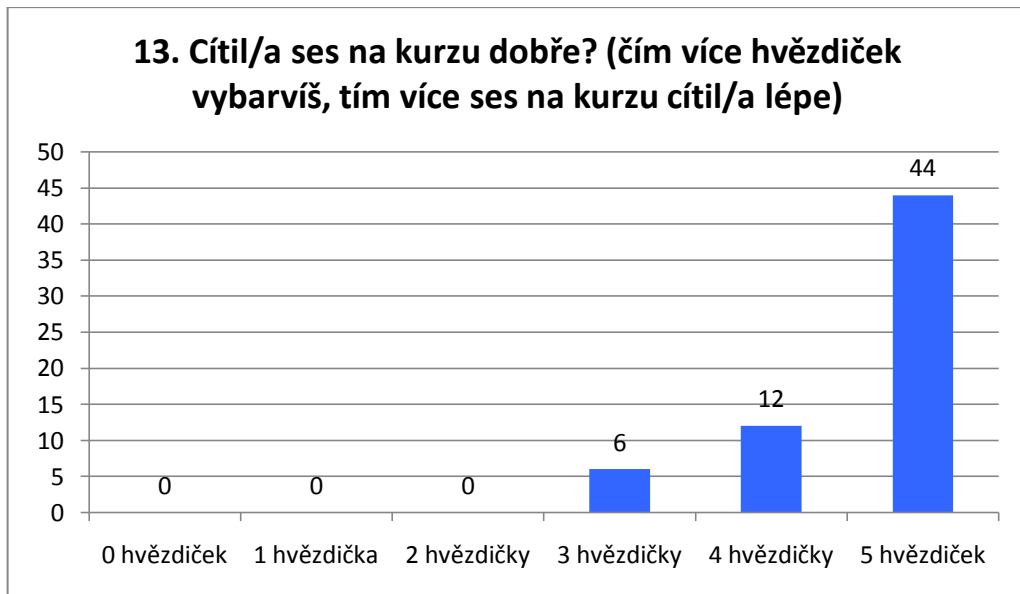
12. Naplnil kurz Tvá očekávání? (čím více hvězdiček vybarvíš, tím více splnit Tvá očekávání)

Graf č. 13 Naplnění očekávání

Kurz plně splnil očekávání celkem u 34 žáků (vybarvili 5 hvězdiček), 4 hvězdičky vybarvilo celkem 16 žáků, 9 žáků 3 hvězdičky, 2 žáci 2 hvězdičky a kurz nenaplnil očekávání u jednoho žáka, který vybarvil pouze 1 hvězdičku (*graf č. 13*).

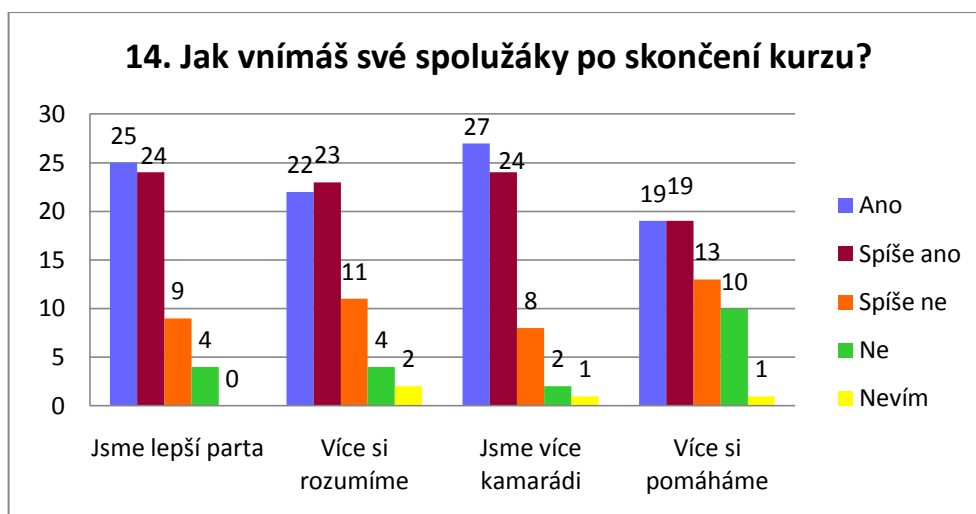
13. Cítil/a ses na kurzu dobře? (čím více hvězdiček vybarvíš, tím více ses na kurzu cítil/a lépe)

Graf č. 14 Hodnocení, jak se žáci na kurzu cítili

Na kurzu se převážně všichni žáci cítili dobře. 44 žáků vybarvilo 5 hvězdiček, 12 žáků 4 hvězdičky a 6 žáků 3 hvězdičky (*graf č. 14*).

14. Jak vnímáš své spolužáky po skončení kurzu?

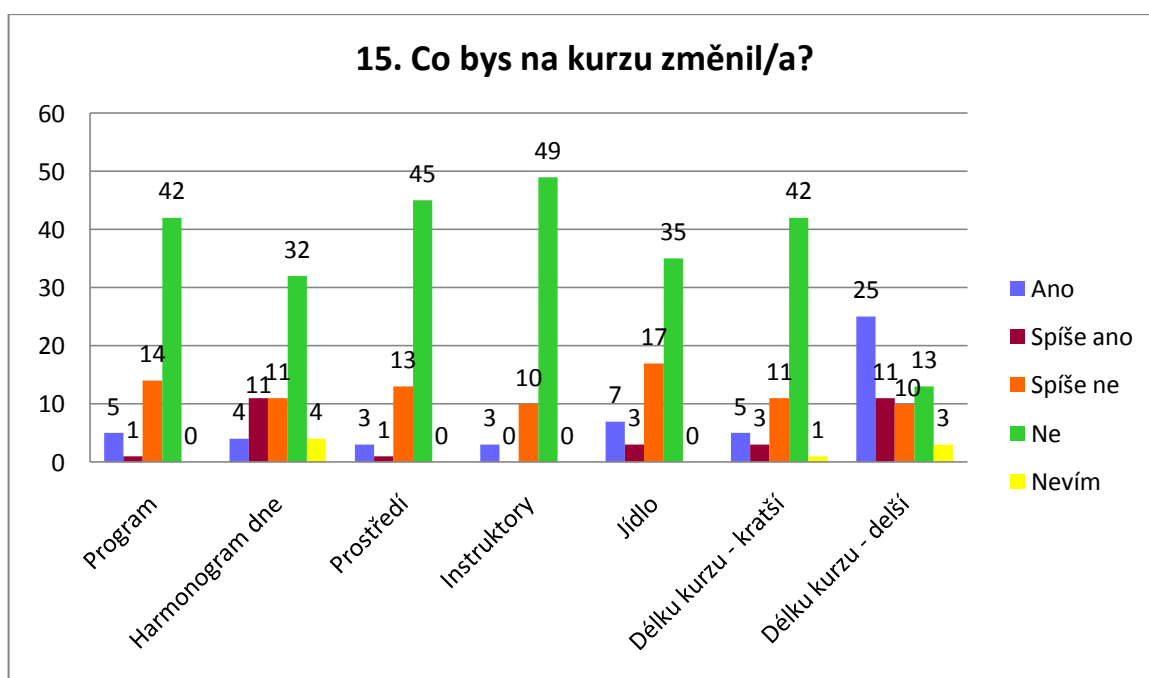

Graf č. 15 Vnímání spolužáků po skončení kurzu

Z grafu můžeme vyčíst, že nejvíce kladných odpovědí ANO a SPÍŠE ANO děti uvedly u otázky, *jsme více kamarádi* - 27 dětí odpovědělo ANO a 24 dětí SPÍŠE ANO, následuje otázka, *jsme lepší parta* - 25 dětí uvedlo ANO, 24 SPÍŠE ANO, více si rozumí - ANO - 22 dětí a SPÍŠE ANO 23 dětí.

Nejvíce záporných odpovědí NE a SPÍŠE NE uvedli děti u otázky *více si pomáháme* - NE uvedlo 13 dětí a SPÍŠE NE 10 dětí (graf č. 15).

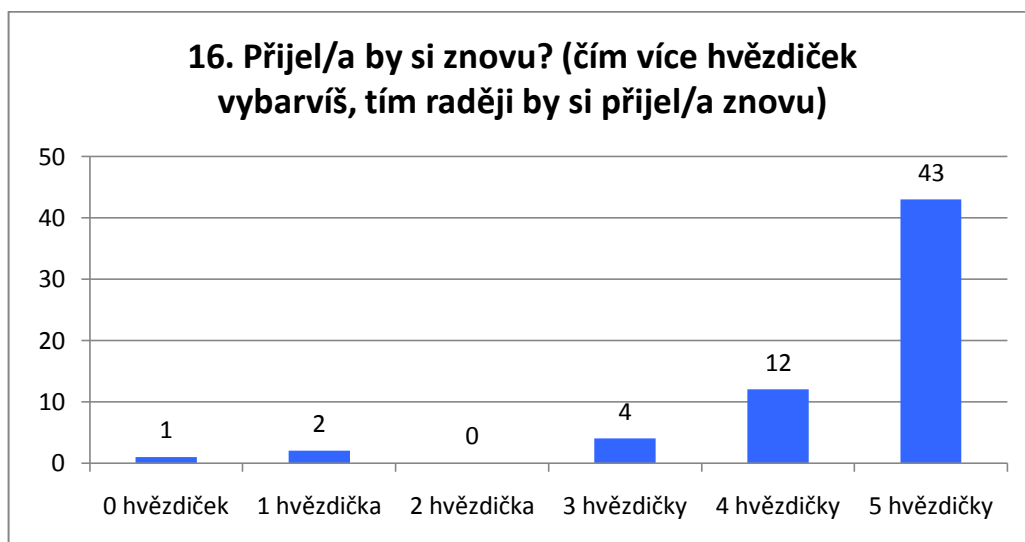
15. Co bys na kurzu změnil/a?

Graf č. 16 Navrhované změny na kurzu

Z grafu je patrné, že by děti převážně program neměnily, pouze by chtěly, aby byl příště kurz delší (ANO 25 žáků, SPÍŠE ANO 11 žáků), (graf č. 16).

16. Přijel/a by si znovu? (čím více hvězdiček vybarvíš, tím raději by si přijel/a znovu)

Graf č. 17 Hodnocení, zda by žáci přijeli znovu

Z grafu je patrné, že největší část dětí by na kurz přijela znovu. Jednoznačně by přijelo celkem 43 žáků, kteří vybarvili všech 5 hvězdiček. O něco méně raději by přijelo celkem 12 žáků, kteří vybarvili 4 hvězdičky. 4 žáci vybarvili 3 hvězdičky a na kurz by nedojeli celkem 3 žáci, z toho 2 žáci vybarvili pouze 1 hvězdičku a 1 žák nevybarvil hvězdičku žádnou (graf č. 17).

17. Napiš vždy jedno slovo, které Tě napadne, když si vzpomeneš na kurz: na jeho začátek, na jeho konci a teď.

Na jeho začátku	počet	Ne jeho konci	počet	A teď	počet
Pravidla	11	Odjezd	12	Chci jet znovu	12
Nic	6	Nic	7	Smutek	5
Obavy	4	Balení	7	Nevím	5
Zábava, hry	3	Smutek	5	sranda	4
Ubytování	3	Loučení	5	škola	4
Očekávání	3	Konec	3	Kamarádství	2
Nuda	3	Super	3	Hájenka	2
Sranda	3	Nevím	2	Semetín	2
Instruktoři	3	Hry	2	Zážitky	2
Strach	2	Nuda	2	Program	2
Radost	2				
Nevím	2				
Hájenka	2				
Přivítání, seznámení, pokoje, samota, zážitky, hlad, budiček, dobrý, hurá, dobrodružství, autobus, příjezd, nejistota	Vždy uvedeno 1x	Odchod, instruktoři, klubovna, jídlo, sranda, únava, vzpomínky, zábava, radost, dobrá nálada, nechci jet domů, hodnocení, odměna, nové zážitky	Vždy uvedeno 1x	Vzpomínky, jedeme znovu, radost, zábava, nic nového, dobrý, hry a sranda, učení, mám více kamarádů, super, lana	Vždy uvedeno 1x

Tabulka č. 1 Asociace na začátek, konec kurzu a teď

Při asociaci na začátek kurzu děti uváděli nejčastěji odpovědi: *pravidla* (11 žáků), *nic* (6 žáků) a slovo *obavy* (4 žáci). Na jeho konci uváděli nejvíce slova: *odjezd* (12 žáků), *nic* (7 žáků), *balení* (7 žáků), *smutek a loučení* (vždy 5 žáků). Po 3 měsících děti uváděli slova: *chci jet znovu* (12 žáků), *smutek* (5 žáků), *nevím* (5 žáků), *sranda a škola* (vždy 4 žáci), (Tabulka č. 1).

6.7 Rozhovor s třídními učiteli

Rozhovory s třídními učiteli jsem realizovala taktéž 3 měsíce po skončení adaptačního kurzu v období od 18.1.2010 do 22.1.2010. Rozhovor byl strukturovaný, měla jsem předem připravené otázky, na které jsem se třídních učitelů ptala s ohledem na cíl výzkumu. Otázek bylo celkem 12 a jeden rozhovor trval 10 - 15 minut. Každý rozhovor jsem nahrávala na diktafon. Odpovědi od jednotlivých učitelů jsem následně přepsala a provedla nativní interpretaci rozhovoru. Citace jsou označeny kurzívou. Doslovně přepsané rozhovory jsou k nahlédnutí v příloze č. 6 *Rozhovory s třídními učiteli A, B, C*.

Třídní učitele budu označovat písmeny A, B, C.

- Třídní učitelka A má 35 let. Učí na základní škole český jazyk a občanskou výchovu. Na adaptační kurz přijela poprvé.
- Třídní učitel B má 49 let. Učí na základní škole německý jazyk a tělesnou výchovu. Na adaptační kurz přijel také poprvé.
- Třídní učitelka C má 42 let. Učí na gymnáziu matematiku a fyziku. Na adaptační kurz, jak dva předchozí třídní učitelé, přijela také poprvé.

6.7.1 Vyhodnocení rozhovorů - učitelé

Otázka č. 1 Jaká očekávání jste měl/a před začátkem kurzu?

Všichni tři učitelé se převážně na očekáváních od kurzu shodli a uváděli stejné, či podobné odpovědi. Kurz by měl především stmelit kolektiv a zařadit hry, které umožní lepšímu poznání žáků mezi sebou. Mezi další očekávání patří týmová spolupráce, zlepšení mezilidských vztahů, aktivní pohyb v přírodě, vytvoření vztahu k přírodě či naučit se naslouchat jeden druhému.

Otázka č. 2 Splnil program Vaše očekávání?

Kladně odpověděli všichni učitelé, tedy očekávání byly splněny. Pan učitel B hodnotí splnění očekávání následovně: „*Splnil má očekávání, možná i předčil, protože jsme stihli v tak krátkém čase probrat všechna témata, která jsem chtěl s dětmi probrat...*“

Otázka č. 3 Jak byste celkově ohodnotil/a kurz?

Dle učitelů se kurz líbil nejen jim, ale i žáků. Pedagogové kurz hodnotí následovně: Třídní učitelka A: *„Kurz byl celkově moc hezký a vydařený a hodnotím ho velmi pozitivně.“* Třídní učitel B: *„Známkou výborně“* Třídní učitelka C: *„Celý kurz se nejen mě, ale i dětem velmi líbil. Kdybych ho mohla oznámkovat, tak dám jedničku s hvězdičkou.“*

Otázka č. 4 Líbilo se Vám prostředí, ve kterém byl pobyt uskutečněn? Uveďte prosím konkrétně, co se Vám líbilo, případně nelíbilo.

Paní učitelka C: *„Prostředí je pro realizaci programů přímo fantastické. Kolem samá příroda, lesy, rybník a klid.“*

Třídní učitelé si hlavně chválili krásné přírodní prostředí kolem Hájenky, rybník, který slouží k výukovým programům, rozsáhlé lesy a klid. Za velkou výhodu také považují absenci signálu mobilních operátorů.

Otázka č. 5 Která část programu se Vám nejvíce líbila a proč?

Nejlépe byly ohodnoceny hry na týmovou spolupráci, které umožňují zapojení všech žáků do aktivity a nutí děti ke spolupráci mezi sebou. Paní učitelka A ohodnotila program následovně: *„Celý program se mi líbil, nejvíce pak komunikační a kooperační aspekty spojené s herním přístupem a sportovní aktivitou.“*

Otázka č. 6 Která část programu se Vám líbila nejméně a proč?

Pedagogům se celý program líbil a vše co bylo do programu zařazeno, považují za přínosné.

Otázka č. 7 Zapojoval/a jste se do programu?

Pouze jeden z dotazovaných učitelů (učitel B) se do programu zapojil a aktivně se ho účastnil. Paní učitelky (A a C) program jen pozorovaly, ale aktivně se nezapojovaly.

Otázka č. 8 Vyhovoval Vám časový harmonogram dne? Změnil/a byste něco?

Panu učiteli B i paní učitelce C harmonogram dne vyhovoval. Paní učitelka A by uvítala kratší polední pauzy, protože děti nevydržely ležet.

Otázka č. 9 Jak nyní, s odstupem času od kurzu vnímáte Vaši třídu? Pomohl Vám kurz? Změnilo se něco?

Všichni tři učitelé odpověděli, že se nyní s žáky pracuje lépe. Jejich vztah je přátelštější, než před kurzem, zlepšila se vzájemná komunikace jak mezi žáky, tak i žáci s učiteli a dokážou pracovat v týmech. Třídní učitelka A svou třídu ohodnotila následovně: *„Lépe s žáky vycházím, zlepšila se jejich komunikace, jak mezi sebou, tak i se mnou.“*

Otázka č. 10 Jaké změny v programu byste doporučil/a?

A, B: *„Nic bych neměnil.“* Učitelé se shodli na tom, že by na kurzu nic neměnili a vše nechali, tak jak je. C: *„Líbilo se mi úplně všechno, takže bych nic neměnila a nechala vše tak, jak je.“*

Otázka č. 11 Jak byste ohodnotil/a práci instruktorů?

Paní A, pan B i paní C instruktory hodnotí kladně. Paní A: *„Velmi kladně, byli velmi milí, bylo vidět, že svou práci mají rádi a dělají ji dobře a odborně.“* Pan B: *„Instruktoři byli skvělí. Snažili se vyjít se vším vstříc, avšak ne na úkor programu, bylo patrné, že již mají nějaké zkušenosti s prací s dětmi a dělali ji velmi dobře. Dokázali děti zaujmout a motivovat. Vždy byli usměvaví a pozitivně naladěni, vše měli perfektně připraveno, čímž měli dobrý vliv i na děti.“* Paní C: *„Jako velký přínos hodnotím to, že instruktorský tým je sestaven z mladých, aktivních a super lidí a jde vidět, že to s dětmi umí. Vždy vyšli vstříc mým požadavkům. Připravili pro nás perfektní program a odvedli vynikající práci.“*

Otázka č. 12 Přijel/a byste na kurz se svou třídou znovu?

Učitelé se shodli na odpovědi, že by na kurz znovu přijeli. A: *„Ano, přijela bych s nimi znovu.“* B: *„Jednoznačně ano, také to mám v plánu.“* C: *„Ano, ráda na kurz přijedu znovu.“*

7 SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ

V této části se zaměřím na konkrétní hodnocení jednotlivých částí kurzu.

7.1 Shrnutí výsledků - dotazníky

1. Celkové hodnocení kurzu

Pomocí mého výzkumu jsem došla k závěru (*graf č. 5 Celkové hodnocení kurzu*), že více než polovina žáků, konkrétně 43 žáků, hodnotí kurz plným počtem hvězdiček, z čehož můžu usoudit, že se jim na programu líbilo. Dokonce by stejný počet žáků (43) přijel na adaptační pobyt znovu, což můžeme jasně vidět z *grafu č. 17 Hodnocení, zda by žáci přijeli znovu*.

Kladné hodnocení adaptačních kurzů přikládám hlavně faktu, že celý program je realizovaný v krásném prostředí a společně s instruktorem Kubou jsme se snažili připravit zajímavý program, který by děti bavil a aby splňoval hlavní cíle adaptačních pobytů (seznámená žáků mezi sebou, seznámení žáků s třídním učitelem).

Zde můžu zahrnout i otázku, zda se děti na kurzu cítily dobře, s výsledkem velmi pozitivním, kdy celkem 44 dětí se na kurzu cítily dobře (*graf č. 14 Hodnocení, jak se žáci na kurzu cítili*).

Dětem se na programu líbily hry, zábava i atmosféra (*graf č. 9 Co se žákům na kurzu líbilo*). Program, harmonogram dne i jídlo by děti neměnily. Skoro polovina žáků uvedla, že by chtěli příště přijet na více dní (*graf č. 16 Navrhované změny na kurzu*).

A) Celkové hodnocení kurzu chlapci, B) celkové hodnocení kurzu dívkami

I při nerovném počtu chlapců a dívek, kdy chlapců bylo 28 a dívek 34, nám z grafu jasně vyplývá, že děvčata celkově hodnotí adaptační kurz pozitivněji než chlapci (*viz. graf č. 5 Celkové hodnocení kurzu*).

2. Hodnocení prostředí

Hodnocením prostředí se zabývala otázka *6 Líbilo se ti prostředí (místo), ve kterém byl pobyt uskutečněn?*. Celkem 45 žáků ohodnotilo prostředí nejvyšším počtem hvězdiček, tedy dětem se prostředí líbilo (*graf č. 6 Hodnocení prostředí*).

Jak už jsem výše zmiňovala, pravděpodobně je to umístěním chaty a krásným přírodním okolím s možností opékání špekáčků pod zastřešeným ohništěm, zapojením rybníku, který je součástí chaty, do programu ekologické výchovy, kde mají děti možnost vidět plno různých živočichů.

Děti by prostředí převážně neměnily (*graf č. 16 Navrhované změny na kurzu*).

3. Hodnocení programu

Graf č. 8 Hodnocení programu nám jasně ukazuje, že 43 dětí program hodnotí plným počtem hvězdiček.

Program byl pro děti připraven tak, aby si v něm každý našel minimálně jednu hru, která by ho bavila. Na začátku programu byly zařazovány tzv. „rozehřívací hry“, které mají za úkol děti naladit, povzbudit a vyburcovat. Samozřejmě velkou míru pozitivního hodnocení kurzu přikládám vhodné a účinné motivaci ze strany instruktorů, která je podle získaných výsledků zřejmě účinná.

Adaptační kurz pomohl celkem 52 žákům poznat nové hry, které mohou využít při svých dalších výletech se svou třídou (*graf č. 5 Oblasti pomoci adaptačního kurzu*).

4. Hodnocení jednotlivých instruktorů (instruktor Kuba a Saša)

Žáci oba instruktory hodnotili také převážně pozitivně. Nejvíce kladných odpovědí bylo u otázek, zda byli kamarádští, a zda vysvětlovali jasně a srozumitelně pravidla her, což je velmi důležité pro motivaci a vlastní realizaci her. Následující informace jsou znázorněny v *graf č. 10 Hodnocení instruktora Kubi* a v *grafu č. 11 Hodnocení instruktorky Saši*.

Děti by instruktory z větší části neměnily (*graf č. 16 Navrhované změny na kurzu*).

5. Hodnocení náročnosti programu

U otázky náročnosti programu již výsledek není tak jednoznačný, jak u ostatních otázek, jelikož četnosti odpovědí jsou různě zastoupeny. Program nebyl vůbec náročný celkem pro 7 žáků, mírně náročný byl pro 24 žáků, středně náročný byl pro 13 žáků, pro 7

žáků byl program hodně náročný a zcela náročný byl pro 6 žáků (*graf č. 12 Hodnocení náročnosti programu*).

Z výsledků je patrné, že program byl pro děti spíše náročný. Možná je to způsobené jiným režimem dne na kurzech, než jsou děti zvyklé, nebo třeba nedostatkem času na regeneraci sil, jelikož děti první noc chodí velmi pozdě spát a brzy vstávají, protože si chtějí v osobním času co nejvíce povídat a také se pořádně poznat. Ale jsou to jen mé domněnky.

Malinko paradoxem je, že v *grafu č. 16 Navrhované změny na kurzu*, děti uvedly, že by program, ani harmonogram dne neměnily.

6. Hodnocení očekávání od kurzu

U více než poloviny žáků (34 žáků), byly očekávání od kurzu splněny, což považují za velmi pozitivní (*graf č. 13 Naplnění očekávání*).

7. Hodnocení cílů adaptačního programu

Mezi hlavní cíle kurzu patří oblasti: lépe poznat své spolužáky, začlenit se do kolektivu, lépe poznat třídního učitele, dozvědět se o sobě něco nového.

Kurz své cíle splnil a umožnil žákům lepší poznání svých spolužáků, začlenění do kolektivu, lepší poznání třídního učitele i více než polovině žákům umožnil dozvědět se o sobě něco nového (*graf č. 5 Oblasti pomoci adaptačního kurzu*).

Adaptační kurz zřejmě splnil většinu svých cílů, jelikož děti v dotazníku uváděly, že jim kurz pomohl v tom, že si po kurzu mezi sebou více pomáhají a rozumí, jsou celkově lepší parta a jsou více kamarádi (*graf č. 15 Vnímání spolužáků po skončení kurzu*).

7.2 Shrnutí výsledků - rozhovory

1. Celkové hodnocení kurzu

Na *otázku č. 3 Jak byste celkově ohodnotil/a kurz?* odpovídali pedagogové velmi kladně a pozitivně. Celý kurz se jim moc líbil. Všichni tři učitelé by na kurz přijeli znovu,

což můžu zařadit také k dobrému hodnocení kurzu (otázka č. 12 Přijel/a byste na kurz se svou třídou znovu?)

2. Hodnocení prostředí

Učitelé si chválili hlavně krásné přírodní prostředí kolem Hájenky, rybník, který slouží k výukovým programům, rozsáhlé lesy a klid. Za velkou výhodu také považují absenci signálu mobilních operátorů. Ani jeden z dotazovaných učitelů nevytkl na prostředí žádnou chybu (*otázka č. 4 Libilo se Vám prostředí, ve kterém byl pobyt uskutečněn?*). *Uved'te prosím konkrétně, co se Vám líbilo, případně nelíbilo*).

Některé uvedené pozitiva prostředí bohužel nedokážou ocenit zas děti, nejvíce je tomu tak je u absence mobilních operátorů.

3. Hodnocení programu

Třídním učitelům se program líbil a vyzdvihovali především týmovou spolupráci, která umožňuje zapojení všech žáků do hry a je velmi důležitým aspektem při adaptačních kurzech. Žádné změny v programu nedoporučují a vše považují za přínosné (*otázka č. 5 Která část programu se Vám nejvíce líbila a proč?*, *otázka č. 6 Která část programu se Vám líbila nejméně a proč?*, *Otázka č. 10 Jaké změny v programu byste doporučil/a?*).

Bohužel jen jeden z učitelů se do programu zapojoval, což je podle mého názoru velká škoda, jelikož mohlo dojít k vybudování lepších vazeb mezi žáky a učiteli (*otázka č. 7 Zapojoval/a jste se do programu?*).

Jedna paní učitelka uvedla, že by uvítala kratší polední pauzy, ale není to zatím z organizačních důvodů možné (*otázka č. 8 Vyhovoval Vám časový harmonogram dne? Změnil/a byste něco?*).

4. Hodnocení jednotlivých instruktorů (instruktor Kuba a Saša)

Oba instruktoři jsou ze strany pedagogů hodnoceni velmi pozitivně. Pedagogové zdůrazňovali především to, že se oba instruktoři snažili vyjít vstříc jejich požadavkům i požadavkům dětí, dokázali děti motivovat k činnosti a práci dělají mladí, usměvaví a pozitivně naladěni instruktoři (*otázka č. 11 Jak byste ohodnotil/a práci instruktorů?*).

Všichni instruktoři podstupují během roku mnoho školení, jak s dětmi i s učiteli pracovat a získávají plno nových rad a námětů, které využívají ve své praxi. Většina instruktorů zároveň studují vysoké školy s pedagogickým zaměřením, nebo už takovou školu vystudovanou mají.

5. Hodnocení očekávání od kurzu

Všichni tři dotazovaní učitelé uvedli, že očekávání byly splněny, ba i předčeny (*otázka č. 2 Splnil program Vaše očekávání?*).

Při sestavování programů berou instruktoři velký ohled jak na očekávání dětí, tak i samozřejmě na očekávání učitelů, které se snažíme během kurzu v co největší míře splnit.

6. Hodnocení cílů adaptačního programu

Z odpovědí kantorů na *otázku č. 9 Jak nyní, s odstupem času od kurzu vnímáte Vaši třídu? Pomohl Vám kurz? Změnilo se něco?* je patrné, že cíle adaptačního pobytu byly splněny. Kantorům se po kurzu s žáky lépe pracuje, jejich vztah je přátelštější, žáci si pomáhají a dokážou pracovat v týmech a zlepšila se i celková komunikace.

ZÁVĚR

V teoretické části jsem se pokusila o vymezení základních pojmů méj bakalářské práce. V oboru zážitkové pedagogiky a adaptačních kurzech pracuji dva roky a poznávám, že se mám stále co učit a vypracovávání bakalářské práce pro mě bylo jak zábavou, tak i velkým poučením a přínosem. Zážitková pedagogika je mocným nástrojem nejen pro učení a lepší zapamatování nových poznatků, ale i jako prostředek, kterým získáváme nové zážitky a zkušenosti.

Cílem mého výzkumu bylo: **Hodnocení adaptačních kurzů pro žáky 6. tříd základních škol absolventy kurzu i třídními učiteli.** Zaměřila jsem se konkrétně na celkové hodnocení kurzu, hodnocení prostředí, hodnocení programu, hodnocení instruktorů, hodnocení náročnosti a očekávání od kurzu a na závěr také na hodnocení cílů adaptačního programu, které jsou jedny z nejdůležitějších důvodů, proč si školy vybírají tento druh kurzů. Shrnutí svého výzkumu popisují v poslední kapitole číslo sedm.

Z výsledků je patrné, že jak žáci, tak i učitelé hodnotí adaptační kurz ve všech oblastech převážně pozitivně. Celý můj výzkum se vztahuje pouze na tři školy (dvě základní školy a jedno gymnázium), které byly ochotny spolupracovat při psaní této práce a proto nemůžeme výsledky jakkoli vztahovat i na další kurzy.

Pozitivní, ale i negativní zpětná vazba, je důležitá a každý by si z ní měl vybrat to nejdůležitější. Pozitivní zpětná vazba nás dále motivuje k práci a negativní nám říká, co bychom mohli příště zlepšit, nebo udělat jinak.

Trochu mě zamrzelo, že někteří pedagogové si objednávají adaptační pobyt vedený instruktory hlavně z důvodu zajištění celodenního programu a sami se jednotlivých her a aktivit neúčastní. Adaptační kurz tím pádem ztrácí jeden ze svých hlavních cílů - lepší seznámení a poznání žáků s třídním učitelem a naopak.

Moje bakalářská práce bude poskytnuta ALCEDU - SVČ Vsetín, jako zpětná vazba úspěšnosti programů ve vybraných třídách a také může být využita, jako instruktorský manuál pro ty, kteří se chystají, či již realizují adaptační, nebo jiné pobyty.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ČINČERA, J. *Práce s hrou pro profesionály*. Praha: Grada, 2007, s. 116. ISBN 978-80-247-1974-0.
- [2] DUBEC, M. *Adaptační (stmelovací) soustředění. Kurz osobnostní a sociální výchovy pro žáky 6. tříd ZŠ a primy gymnázia*. Praha: o.s. Projekt Odyssea, 2007. ISBN 978-80-87145-22-7.
- [3] FRANC, D. *Učení zážitkem a hrou, praktická příručka instruktora*. Brno: Computer Press, 2007, s. 201. 978-80-251-1701-9.
- [4] HANUŠ, R., CHYTILOVÁ, L. *Zážitkově pedagogické učení*. Praha: Grada Publishing, 2009, s. 192. ISBN 978-80-247-2816-2.
- [5] HRKAL, J., HANUŠ, R. *Zlatý fond her II: výběr her a programů připravených pro kursy Prázdninové školy Lipnice*. Praha: Portál, 1998, s. 168. ISBN 80-7178-153-3.
- [6] HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000, s. 701. ISBN 80-7178-303-X.
- [7] KIRCHNER, J. *Psychologie prožitku a dobrodružství*. Brno: Computer Press, 2009. s. 135. ISBN 978-80-251-2562-5.
- [8] MAŇÁK, J., ŠVEC V. *Cesty pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2004, s. 78. ISBN 80-7315-078-6.
- [9] NEUMAN, J. *Dobrodružné hry a cvičení v přírodě*. Praha: Portál, 1998, s. 328. ISBN 80-7178-218-1.
- [10] NEUMAN, J. et al. *Turistika a sporty v přírodě*. Praha: Portál, 2000, s. 48. ISBN 80-7178-391-9.
- [11] PÁVKOVÁ, J. et al. *Pedagogika volného času*. 3. aktualizované vydání. Praha: Portál, 2002. 231 s. ISBN 80-7178-711-6.
- [12] PELÁNEK, R. *Příručka instruktora zážitkových akcí*. Praha: Portál, 2008. s. 208. ISBN 978-80-7367-353-6.

- [13] REITMAYEROVÁ, E., BROUMOVÁ, V. *Cílená zpětná vazba*. Praha: Portál, 2007, s. 176. ISBN 978-80-7367-3178.
- [14] Svatoš, V., Lebeda, P. *Outdoor trénink pro manažery a firemní týmy*. Praha: Grada, 2005, ISBN 80-2470-318-1.
- [15] ŠVEC, V., HRBÁČKOVÁ, K. *Průvodce metodologií pedagogického výzkumu: pracovní sešit*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2007, s. 128. ISBN 978-80-7318-547-3.
- [16] VÁŽANSKÝ, M. *Volný čas a pedagogika zážitku*. Brno: Masarykova universita fakulta pedagogická, 1992, s. 30. ISBN 80-210-0428-2.
- [17] VECHETA, V. *Indoor aktivity: 50 her a aktivit pro trénink, školení i zábavu*. Brno: Computer Press, 2009, s. 191. ISBN - 978-80-251-2561-8.

PERIODIKA

- [18] Gymnasion. Praha: Prázdninova škola Lipnice, 2004, s. 112, ISSN 1214 603X.
- [19] *Výroční zpráva za rok 2009*, Vsetín, ALCEDO - středisko volného času Vsetín (CZ), 2010, s. 19.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- [20] Alcedo Vsetín [online]. Vsetín: Alcedo 2010 [cit. 2010-17-04]. URL: <http://www.alcedovsetin.cz/>.
- [21] Historie. In: Občanské hnutí Go! [online]. 2010 Olomouc: Občanské sdružení Hnutí Go! [cit. 17.3.2008]. URL: <http://www.hnutigo.cz/modules.php?>.
- [22] Outdoor education. In: Wikipedia [online]. San Francisco: Wikimedia Foundation Inc. 2010 [cit. 24.03.2010]. URL : http://en.wikipedia.org/wiki/Outdoor_education.
- [23] Kdo jsme. In: Prázdninová škola Lipnice [online]. 1977 [cit. 05.02.2010]. URL: <http://www.psl.cz/index.php?menu=1>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

DDM	Dům dětí a mládeže
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
PŠL	Prázdninová škola Lipnice
SŠ	Střední škola
SVČ	Středisko volného času
ZŠ	Základní škola

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1 Přírodní výchova

Obrázek č. 2 Čertovy skály I.

Obrázek č. 3 Čertovy skály II.

Obrázek č. 4 Hájenka Na Novém světě

Obrázek č. 5 chaty Nivy

Obrázek č. 6 chata Nivka

Obrázek č. 7 dětské bezbariérové centrum Březiny

SEZNAM GRAFŮ

- Graf č. 1 Rozdělení podle pohlaví.
- Graf č. 2 Rozdělení podle věku
- Graf č. 3 Rozdělení podle typu školy
- Graf č. 4 Rozdělení podle délky pobytu
- Graf č. 5 Celkové hodnocení kurzu
- Graf č. 6 Hodnocení prostředí
- Graf č. 7 Oblasti pomoci adaptačního kurzu
- Graf č. 8 Hodnocení programu
- Graf č. 9 Co se žákům na kurzu líbilo
- Graf č. 10 Hodnocení instruktora Kubi
- Graf č. 11 Hodnocení instruktorky Saši
- Graf č. 12 Hodnocení náročnosti programu
- Graf č. 13 Naplnění očekávání
- Graf č. 14 Hodnocení, jak se žáci na kurzu cítili
- Graf č. 15 Vnímání spolužáků po skončení kurzu
- Graf č. 16 Navrhované změny na kurzu
- Graf č. 17 Hodnocení, zda by žáci přijeli znovu

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 Asociace na začátek, konec kurzu a teď

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Fotografie Hájenky Na Novém světě v Semetíně

Příloha č. 2 Harmonogram dne

Příloha č. 3 Očekávání, obavy od kurz a pravidla

Příloha č. 4 Programy jednotlivých škol

Příloze č. 5 Dotazníky pro žáky - vyplněný

Příloha č. 6 Rozhovory s třídními učiteli A, B, C

Příloha č. 7 Metodika her

Příloha č. 1 Fotografie Hájenky Na Novém světě v Semetíně

Hájenka Na Novém světě

Pohled na Hájenku od rybníku

Horolezecká věž 1

Kryté ohniště

Harmonogram dne

08:00 - snídane

09:00 - 10:30 - dopolední program I.

10:30 - 11:00 - svačina I.

11:00 - 12:00 - dopolední program II.

12:00 - 14:00 - oběd, polední pauza

14:00 - 16:00 - odpolední program I.

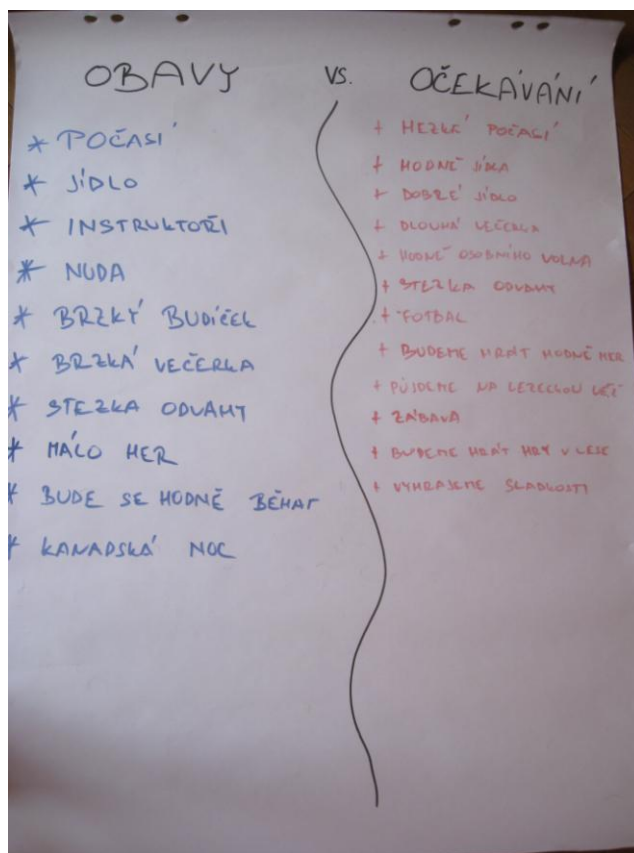
16:00 - 16:30 - svačina II.

16:30 - 18:00 - odpolední program II.

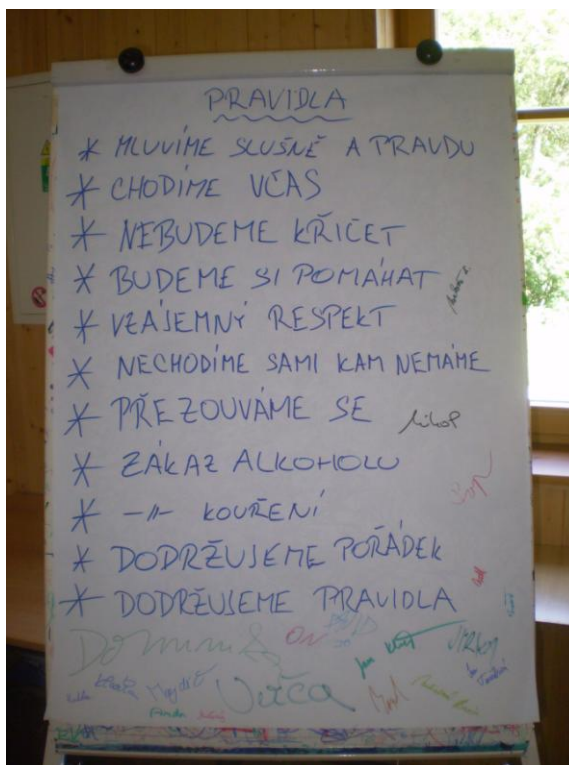
18:00 - 19:00 - večere, pauza

19:00 - 21:00 - večerní program

Příloha č. 3 Očekávání, obavy od kurzu a pravidla

Očekávání a obavy dětí ze základní školy 1

Pravidla dětí ze základní školy 1

Příloha č. 4 Programy jednotlivých škol

Program gymnázia

	9:00 - 10:30	11:00 - 12:00	14:00 - 16:00	16:30 - 18:00	19:00 - 21:00
1. den	Zahájení - představení, - vytvoření jmenovek - popisání kelímků Kamínek Vytvoření pravidel Očekávání x obavy Ubytování	Lineární honička Míček Podpisovka	Gordický uzel Lanová rozcvička - podbíhání - přeskakování Spoting - nácvik jistění Nízká lana	Nízká lana - pokračování Živé pexeso	Sběr dřeva na oheň Opékání špekáčků Zpívání s kytarou
2. den	Týmové hry - kostičky - bullring - korýtka	Kamínek Hodnocená jednotlivých her Kreslení do kroniky Rozloučení a ukončení kurzu			

Program základní školy 1 a základní školy 2

	9:00 - 10:30	11:00 - 12:00	14:00 - 16:00	16:30 - 18:00	19:00 - 21:00
1. den	Zahájení - představení, - vytvoření jmenovek - popisání kelímků Kamínek Vytvoření pravidel Očekávání x obavy Ubytování	Lineární honička Míček Podpisovka	Gordický uzel Lanová rozcvička - podbíhání - přeskakování Spoting - nácvik jistění Nízká lana	Nízká lana - pokračování Živé pexeso Batikování	Sběr dřeva na oheň Opékání špekáčků Zpívání s kytarou
2. den	Kamínek Lineární honička Hry s padákem	Stonožka Ulička důvěry Semafor	Monstrum Procházka Číslo na zádech	Evoluce Bentos Rozvazování batiky	Tipovačka Promítání fotek
3. den	Týmové hry - kostičky - bullring - korýtka	Kamínek Hodnocená jednotlivých her Kreslení do kroniky Rozloučení a ukončení kurzu			

Příloze č. 5 Dotazníky pro žáky - vyplněný

Ahoj,

jmenuji se Saša a nedávno jsme spolu absolvovali adaptační kurz v Semetině na Hájence Na Novém světě. Chtěla bych Tě poprosit o vyplnění dotazníku, který mi poslouží ke zhodnocení adaptačního kurzu, které použiji ve své bakalářské práci na UTB ve Zlíně. Dotazník je anonymní. Předem děkuji za vyplnění dotazníku.

Instrukce k vyplnění dotazníku:

U každé otázky postupuj dle instrukcí. Pokud není dáno jinak, tak zaškrtni křížkem správnou odpověď.

1. Pohlaví? (správnou odpověď zaškrtni)

- Chlapec
 Dívka

2. Věk? (doplň)

14.....

3. Studuji? (správnou odpověď zaškrtni)

- ZŠ
 Gymnázium

4. Na kolik dnů si se svou třídou přijel/a na kurz? (správnou odpověď zaškrtni)

- 2 dny
 3dny

5. Jak bys celkově ohodnotil/a kurz? (čím více hvězdiček vybarvíš, tím více se ti kurz líbil)

6. Líbilo se Ti prostředí (místo), ve kterém byl pobyt uskutečněn? (čím více hvězdiček vybarvíš, tím více se ti prostředí líbilo)

10. Ohodnot' prosím instruktory, dle jednotlivých otázek.

Instruktor Saša	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím
Byla kamarádká	X				
Měla dobrou náladu	X				
Byla pro tebe autoritou	X				
Dokázala Tě motivovat k činnosti	X				
Vysvětlovala srozumitelně pravidla her	X				

Instruktor Kuba	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím
Byl kamarádký	X				
Měl dobrou náladu	X				
Byl pro tebe autoritou	X				
Dokázal Tě motivovat k činnosti	X				
Vysvětloval srozumitelně pravidla her	X				

11. Byl pro tebe program náročný? (čím více hvězdiček vybarvíš, tím více byl pro tebe kurz náročný)

12. Naplnil kurz Tvá očekávání? (čím více hvězdiček vybarvíš, tím více splnil Tvá očekávání)

13. Cítil/a ses na kurzu dobře? (čím více hvězdiček vybarvíš, tím více ses cítil/a na kurzu dobře)

7. V jakých oblastech Ti adaptační kurz pomohl? (u každé otázky níže zaškrtni vždy jednu odpověď, se kterou nejvíce souhlasíš)

	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím
Poznat lépe své spolužáky	X				
Začlenit se do kolektivu	X				
Poznat nové hry	X				
Naučit se něco nového	X				
Poznat lépe třídního učitele	X				
Dozvědět se o sobě něco nového	X				
Získat nové zážitky	X				

8. Líbil se Ti program, který pro tebe instruktoři připravili? (čím více hvězdiček vybarvíš, tím více se ti program líbil)

9. Co se Ti na kurzu líbilo?

	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím
Zábava	X				
Hry	X				
Atmosféra	X				
Líbilo se mi úplně všechno	X				

14. Jak vnímáš své spolužáky po skončení kurzu?

	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím
Jsem lepší parta				X	
Více si rozumíme	X				
Jsem více kamarádi		X			
Více si pomáháme			X		
Nic se nezměnilo	X				

15. Co bys na kurzu změnil/a?

	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím
Program				X	
Harmonogram dne				X	
Prostředí				X	
Instruktoři				X	
Jídlo				X	
Délku kurzu - kratší				X	
Délku kurzu - delší	X				
Nic bych neměnil/a	X				

16. Přijel/a by si na kurz znovu? (čím více hvězdiček vybarvíš, tím raději by si přijel/a znovu)

17. Napiš vždy jedno slovo, které Tě napadne, když si vzpomeneš na kurz:

Na jeho začátku: *zábava*

Na jeho konci: *zábava*

A teď: *zábava, naši dny, kamarádky*

Děkuji za vyplnění dotazníku a přeji Ti pěkný den ☺.

Příloha č. 6 Rozhovory s třídními učiteli

1. Jaká očekávání jste měl/a před začátkem kurzu?

A: „Vzájemný respekt a poznání žáků mezi sebou, naučení se spolupráce v týmu, pobyt v přírodě.“

B: „Vzájemné naslouchání a respektování se, vytvoření vztahu k přírodě, zlepšení mezilidských vztahů, práce v týmu, osobnostně- sociální rozvoj.“

C: „Stmelení kolektivu, aktivní pobyt v přírodě, týmová spolupráce, naučit se naslouchat jeden druhému.“

2. Splnil program Vaše očekávání?

A: „Ano, program byl poskládán velmi vyrovnaně ke spokojenosti mé i žáků. Bylo v něm vše, co jsem požadovala.“

B: Splnil má očekávání, možná i předčil, protože jsme stihli v tak krátkém čase probrat všechny témata, která jsem chtěl s dětmi probrat. Instruktóři byli velmi ochotní a program byl opravdu „na míru.“

C: „Ano, program splnil všechny mé očekávání.“

3. Jak byste celkově ohodnotil/a kurz?

A: „Kurz byl celkově moc hezký a vydařený a hodnotím ho velmi pozitivně.“

B: „Známkou výborně.“

C: „Celý kurz se nejen mě, ale i dětem velmi líbil. Kdybych ho mohla oznámkovat, tak dám jedničku s hvězdičkou.“

4. Líbilo se Vám prostředí, ve kterém byl pobyt uskutečněn? Uveďte prosím konkrétně, co se Vám líbilo, případně nelíbilo.

A: „Celé okolí Hájenky je nádherné. Jedná se o odlehlé místo od každodenního ruchu, děti mají možnost poznat a seznámit se s přírodou. Přilehlé lesy a rybník poskytují vynikající učební pomůcku.“

B: „Ano, prostředí v Semetíně v okolí Hájenky je krásné. Za velkou výhodu považuji absenci signálu mobilních operátorů, takže děti měli možnost užšího poznání přírody a nezabývaly se mobily. „

C: „Prostředí je pro realizaci programů přímo fantastické. Kolem samá příroda, lesy, rybník a klid.“

5. Která část programu se Vám nejvíce líbila a proč?

A: „Celý program se mi líbil, nejvíce pak komunikační a kooperační aspekty spojené s herním přístupem a sportovní aktivitou.“

B: „Týmové hry, nutná spolupráce dětí, zapojení všech do každé aktivity.

Nejvíce se mi líbily hry na týmovou spolupráci, hry zaměřené na spolupráci a podporu důvěry mezi žáky.“

C: „Hry na týmovou spolupráci a aktivity na rozvoj myšlení.“

6. Která část programu se Vám líbila nejméně a proč?

A: „Všechny části programu se mi líbily.“

B: „Nebyla žádná část, které by se mi nelíbila.“

C: „Všechny části programu považuji za přínosné a líbilo se mi úplně všechno.“

7. Zapojoval/a jste se do programu?

A: „Ne, jen jsem přihlížela.“

B: „Ano, většiny aktivit jsem se účastnil.“

C: „Bohužel jsem se programu neúčastnila, pouze jsem pozorovala aktivity a hledala inspiraci pro mou práci s dětmi.“

8. Vyhovoval Vám časový harmonogram dne? Změnil/a byste něco?

A: „Kratší polední pauzu, děti nevydržely odpoledne ležet.“

B: „Harmonogram dne bych neměnil, děti byly po celý den plně vytíženy.“

C: „Harmonogram dne mi plně vyhovoval. Děti měli dost času na odpočinek a program byl také vhodně uspořádán.“

9. Jak nyní, s odstupem času od kurzu vnímáte Vaši třídu? Pomohl Vám kurz? Změnilo se něco?

A: „Lépe s žáky vycházím, zlepšila se jejich komunikace, jak mezi sebou, tak i se mnou.“

B: „Náš vztah je teď přátelštější, dokážeme efektivněji a rychleji řešit problémy, žáci o svých problémech dokáží mluvit, jsou komunikativnější.“

C: „S žáky se pracuje určitě lépe. Dokážou pracovat v týmech a efektivně spolupracovat. Jsou nyní komunikativnější a dokážou se lépe vyjadřovat.“

10. Jaké změny v programu byste doporučil/a?

A: „Nic bych neměnila.“

B: „Nic bych neměnil.“

C: „Líbilo se mi úplně všechno, takže bych nic neměnila a nechala vše tak, jak je.“

11. Jak byste ohodnotil/a práci instruktorů?

A: „Velmi kladně, byli velmi milí, bylo vidět, že svou práci mají rádi a dělají ji dobře a odborně.“

B: „Instruktoři byli skvělí. Snažili se vyjít se vším vstříc, avšak ne na úkor programu, bylo patrné, že již mají nějaké zkušenosti s prací s dětmi a dělali ji velmi dobře. Dokázali děti zaujmout a motivovat. Vždy byli usměvaví a pozitivně naladěni, vše měli perfektně připraveno, čímž měli dobrý vliv i na děti.“

C: „Jako velký přínos hodnotím to, že instruktorský tým je sestaven z mladých, aktivních a super lidí a jde vidět, že to s dětmi umí. Vždy vyšli vstříc mým požadavkům. Připravili pro nás perfektní program a odvedli vynikající práci.“

12. Přijel/a byste na kurz se svou třídou znovu?

A: „Ano, přijela bych s nimi znovu.“

B: „Jednoznačně ano, také to mám v plánu.“

C: „Ano, ráda na kurz přijedu znovu.“

Příloha č. 7 Metodika her

Kamínek

Cíl - komunitní kruh, zpětná vazba.

Pomůcky - kamínek, nebo jakýkoli jiný předmět.

Prostředí - kdekoliv, ve stoje/v sedě.

Čas na přípravu - je třeba si promyslet, o čem se chceme bavit.

Čas na hru - dle velikosti skupiny a složitosti zadání 5 – 20 minut.

Počet hráčů - neomezeno.

Cíle:

- Poskytnutí zpětné vazby od každého člena skupiny lektorovi.
- Možnost pro každého vyjádřit se, podělit se o názory a postřehy.
- Rozvoj schopnosti prezentovat své názory.
- Trénink formulování myšlenek.

Sesedneme /stoupneme si do kroužku, všichni mlčí, pouze ten, kdo má v ruce kamínek má právo mluvit. Lektor vysvětlí pravidla a pošle kamínek určitým směrem po kruhu. Nikdo nemá právo jakkoli komentovat (verbálně, neverbálně) výrok někoho jiného, a to, ani když na něj dojde řada. Lze se vyjadřovat k programu, konkrétní aktivitě, lze mluvit o svých přáních... Kamínek lze použít i jako první aktivitu k představení.

Zdroj:

Interní materiály ALCEDA - SVČ, vlastní praxe.

Lineární honička

Cíl - zahřátí, zábava, rychlá rozhodování.

Pomůcky - /

Prostředí - kdekoli

Čas na přípravu - 10 minut

Čas na hru - 10 minut

Počet hráčů - 20+

Hráči za sebou vytvoří alespoň čtyři řady, v každé z nich jsou minimálně čtyři hráči, rozestoupení na rozpažení. S hráčů si vybereme kočku a myš. Hráči upažením vytvoří čtyři koridory. Myš má výhodu - když zavolá „ted“, otočí se všichni hráči o 90 stupňů vpravo, tím že se změní koridory a myš má šanci utéct. Myš však může použít povel „ted“ jen 5x. Když kočka myš do předem stanovené doby nechytí, myš vyhrává. Role se mohou proměnit, nebo může nastoupit nová dvojice. Šanci na chyčení myši zvýšíme tím, nasadíme-li do hry dvě kočky.

Zdroj:

HERMOCHOVÁ S., NEUMAN J. *Hry do kapsy VI: sociálně psychologické, motorické a kreativní hry*, Praha: Portál, 2004, s. 96. ISBN 80-7178-875-9.

Živé pexeso

Cíl - zábava, zapamatování, komunikace, rozvoj kreativity, mimiky.

Pomůcky - /

Prostředí - kdekoliv, výhodou je, pokud si hráči mohou sednout.

Čas na přípravu - /

Čas na hru - 15 – 45 min.

Počet hráčů: 12 - 40

Děti se rozdělí do dvojic, zbylí dva až tři hráči jsou vybráni jako hádající, kteří jdou za dveře. Děti si ve dvojicích určí znamení (zvukové, mimická, pomocí gest...), kterým se budou prezentovat při vyvolání hádajících. Po domluvení signálu si sednou do prostoru ne stejné dvojice vedle sebe, zavoláme zpět hádající a vyvolávají (otáčejí kartičky). Kdo je vyvolán, postaví se a předvede signál. Po uhádnutí dvojice, která má stejné znamení, se dvojice jde postavit za toho, kdo je uhádl. Vyhrává ten hádající, který má více dvojic ve své řadě.

Zdroj:

Interní materiály ALCEDA - SVČ, vlastní praxe.

Míček

Cíl - úvodní aktivita, komunikace, kontakt, týmové řešení.

Pomůcky - měkký, dobře chytatelný míček. Prostředí - kdekoliv.
Čas na přípravu - / Čas na hru - 15 – 20 min.
Počet hráčů - 10 - 30.

Žáci vytvoří kruh, držíme se pravidla, všichni ve stejné rovině. Úkolem žáků je říct něčí jméno a přihrát mu míč. Každý z kruhu dostane míč pouze jednou a jednou přihraje. Důležité je, aby si každý zapamatoval, komu míč přihrával. Když míč dostane poslední žák, lektor řekne další úkol: „Vaším úkolem je, dotknout se míčku ve stejném pořadí, v jakém jste si přihrávali v předešlém kole a já vám stopnu čas, za jak dlouho to zvládnete udělat“. Po ukončení kola řekne naměřený čas a namotivuje žáky, aby to zvládli rychleji.

Nejrychlejší řešení: žáci vytvoří kruh, seřadí se v pořadí, jak si nahrávali vedle sebe. Žák, který nahrával, jako první stojí uprostřed kruhu, ostatní žáci dají před sebe pravou ruku. Žák uprostřed kruhu oběhne žáky míčkem, tak aby se všichni dotkli. Zvládnout to jde cca za 2 vteřiny.

Zdroj:

Interní materiály ALCEDA - SVČ, vlastní praxe.

Semafor

Štafetový závod.

Cíl - rozvoj koordinačních a vytrvalostních schopností.

Pomůcky - papíry, fixy – červený, oranžový, zelený.

Prostředí - louka, hřiště. Čas na přípravu - 20 min.

Čas na hru - 20 - 40 min. Počet hráčů - 10 - 30.

Lektor si vytvoří čtverečky s papírů, na které udělá červenou, zelenou a oranžovou tečku. Zvlášť na A4 vypíše úkoly k jednotlivým barvám: Červená = 10 dřepů, oranžová = 5 výskoků, zelené = bez úkolu, hned zpět do družstva. Tento papír vystaví, aby na něj děti při doběhnutí k papírkům viděli.

Hra semafor je štafetovým závodem družstev. Lektor rozloží připravené papírky tečkou k zemi. Přibližně 5 m - 10 m od družstev. Z družstva vybíhá vždy jeden hráč, který je na řadě. Doběhne k papírkům, první který vezme otočí, podívá se na barvu tečky - dle barvy splní úkol, který se plní na místě kde vzal papírek a běží i s papírkem zpět do družstva. Vybíhá další. Papírky si v družstvu shromažďují. Hra pokračuje tímto způsobem, až do doby dokud nejsou všechny papírky vysbírané dětmi. Po vysbírání papírků si družstva spočítají, kolik jich získaly, vyhrává družstvo, které má papírků nejvíc.

Zdroj:

Interní materiály ALCEDA - SVČ, vlastní praxe.

Gordický uzel

Cíl - kontakt s ostatními, smysl pro kooperaci, obratnost, tvořivý přístup.

Pomůcky - / Prostředí - dvůr, hřiště, louka, lesní prostranství, místnost.

Čas na přípravu - / Čas na hru - 10 - 30 minut.

Počet hráčů - 10-12.

Skupina vytvoří kruh tak, aby se hráči dotýkali rameny. Každý předpaží levou ruku a uchopí ruku některého ze svých spolužáků (lze provést se zamřenýma očima) - nesmí to však být jeho soused. Totéž provede také levou paží. Nyní je skupina dokonale propletena a vznikl gordický uzel. Úkolem družstva je, se rozplést, aby vytvořili opět kruh.

Selžou-li všechny pokusy o rozpletení lidského uzlu, může vedoucí rozplést jedno spojení, o kterém si skupina myslí, že je klíčové. Pak se pokračuje v řešení úkolu. Při větším počtu hráčů bývá nutný i druhý zásah vedoucího. V průběhu hry se může měnit způsob držení rukou při zachování stálého kontaktu, nesmí to však měnit základní postavení.

Při větším počtu hráčů se podaří vytvořit i několik menších kruhů.

Zdroj:

HERMOCHOVÁ S., NEUMAN J. *Hry do kapsy I: sociálně psychologické, motorické a kreativní hry*, Praha: Portál, 2003, s. 96. ISBN 80-7178-672-1.

Bullring

Teamovka

Cíl - týmová spolupráce, rozvoj komunikace, rozvoj manuálních dovedností, tolerance.

Pomůcky - tenisový míček, železný kroužek, provázky, kužely na vymezení území.

Prostor - mírně členitý či překážkový terén.

Počet hráčů - 4-8. Čas na přípravu - 5 minut.

Čas na hru: délka cca 15- 35 min bez reflexe.

Cílem hry je přenést míček z jednoho bodu na druhý. Účastníci celý systém ovládají pomocí jemného mechanismu provázků (na koci provázků jsou očka), jímž ovládají kroužek, v jehož středu je míček umístěn. Manipulačních provázků používá maximálně možný počet členů skupiny. Provázek je nutné držet až na konci, za hraničními uzlíky. Nikdo se nesmí dotýkat žádnou částí svého těla (kromě místa za uzlíky) provázku či míčku, ani jej jinými pomůckami a způsobem přidržovat.

Pokus je úspěšný tehdy, jsou-li provázky i s míčkem bezpečně zvednuty, přemístěny a usazeny na určené místo. Všechny provázky jsou volně položeny na zemi a nikdo z týmu se jich nedotýká. Pokus je neplatný a úkol není splněn když: míček spadne na zem, nebo členové skupiny budou manipulovat s provázky před hraničními uzlíky, dotýká se míčku či nepovolenou pomůckou.

Na konci všech týmových her je nutná zpětná vazba.

Zdroj:

Interní zdroje ALCEDA - SVČ, vlastní praxe.

Korýtka

Teamovka

Cíl - týmová spolupráce, rozvoj komunikace, rozvoj manuálních dovedností, tolerance.

Pomůcky - pingpongový míček, plastová korýtka dle počtu hráčů.

Prostor - venku na rovné ploše. Počet hráčů - 5 - 10 účastníků.

Čas na přípravu - 5 minut. Čas na hru: 10 – 20 minut.

Každý účastníci obdrží plastové korýtka a jejich úkolem je pomocí nich přepravit pingpongový míček po určené trase a za daných pravidel. Je zde důležitá vzájemná koordinace při plnění úkolu a nasazení každého zúčastněného tak, aby skupina byla úspěšná.

Pravidla: a) Míček se smí pohybovat pouze v korýtku. b) Míček se smí v korýtku pohybovat pouze dopředu.

c) Pokud se míčku někdo dotkne, míček spadne – tým začíná znovu na startu.

Na konci všech týmových her je nutná zpětná vazba.

Zdroj:

Interní zdroje ALCEDA - SVČ, vlastní praxe.

Kostičky

Teamovka

Cíl - týmová spolupráce, rozvoj komunikace, rozvoj manuálních dovedností, tolerance.

Pomůcky - dřevěné kostičky, manipulační provázky s gumičkou.

Prostor - rovná plocha, dlážděná či udusaná.

Počet hráčů - minimálně 4. Čas na přípravu - 5 minut.

Čas na hru - 15 - 20 minut.

Za dodržení pravidel, pomocí dostupných prostředků, postavte věž z kostiček. Kostičky tvořící věž stavíte

ve vymezeném prostoru. Manipulační provázky se drží na úplném konci (za uzlíky), není možno je jakkoliv upravovat. Provázky musí být napnuté v celé své délce. Nikdo nesmí manipulovat s kostičkami jiným prostředkem než gumičkami s provázky. Hráči se pravidelně střídají, pokud je jich více než 4. Počítá se nejvyšší postavená věž, která min 5 vteřin samostatně stála.

Pokus je neplatný když, účastníci posunují kostičky jinými prostředky než provázky a gumičkou.

Zdroj:

Interní zdroje ALCEDA - SVČ, vlastní praxe.

Tipovací soutěž

Vědomostní kvíz

Cíl - Zopakovat, utřídit a upevnit vědomosti, které účastníci slyšeli během programu, pobavit, učít hodnotě peněz, míře rizik a odhadu schopností.

Pomůcky - otázky, čisté papíry, psací potřeby, hrací měnu.

Prostor - místnost s dostatečným prostorem pro účastníky.

Počet hráčů - 10 - 40. Čas na přípravu - 10 minut.

Čas na hru - 40 - 90 minut.

Rozdělíme účastníky do několika menších skupin cca po 4 - 8. Každá skupina obdrží list papíru (pro odpovědi) psací potřeby a základní hotovost (400 colónů). Rozmístění skupin je v ideálním případě takové, aby každá skupina byla od banky stejně vzdálena.

Cílem hry pro skupiny je vydělat maximální obnos. Od banky dostávají skupiny peníze za správně zodpovězené otázky. Bankéř vždy přečte oblast, které se bude následující otázka týkat (př. fauna světových oceánů). Každý tým se poradí, jak se v dané oblasti orientuje, jak si věří, a podle toho si vsadí (min. vklad je 100 colónů - nejmenší bankovka). Až mají všichni vsazeno, je otázka přečtena. Následuje živá diskuse a odpovědi. Bankéř odpovědi posuzuje - za správné vyplácí dvojnásobek vkladu, za chybné bere vklad.

Zdroj:

Interní zdroje ALCEDA - SVC, vlastní praxe.

Čísla na zádech

Taktická hra do lesa.

Cíl - aktivní pohyb venku v přírodě.

Pomůcky - čísla vhodná k připnutí na záda, kolíčky/zapínací špendlíky (předměty).

Prostor - les, členitý terén.

Počet hráčů - 12 a více.

Čas na přípravu - 15 minut.

Čas na hru - 45 minut + přesun na místo.

Každý z hráčů si připevní na záda cedulku se svým číslem. Poté se rozptýlí, po vymezené části, do lesa. Na písknutí lektor hra startuje. Úkolem hráčů, je kryt své číslo tak, aby jej nikdo jiný ze soupeřů nepřechetl. A snaží se přečíst čísla protihráčů. Po přečtení čísla jiným hráčem hráč vypadává. Kryt číslo je povoleno pouze pomocí stromů atd., nesmí používat ruce. Vítězí ten, který zůstal jako poslední ve hře, aniž by jeho číslo bylo odhaleno. Není dovolen fyzický kontakt mezi hráči, ani házení např. šišek. Nutno vybírat bezpečný terén.

Variace:

Hráči představují tzv. pašeráky snažící se propašovat vymezeným územím dané předměty (od drobných po poměrně objemné – např. bedny). Předměty jsou obodované podle toho, jak náročné je předmět propašovat. Pašujeme vždy jen jeden předmět. Pokusit se pronést stejný předmět je možno pouze 3 krát po sobě. Pak je nutno změnit. Není dovoleno pronést stejný předmět dvakrát po sobě. Je nutno měnit alespoň např. 3 věci. Hráči si nechtou čísla mezi sebou. Čtou je členové finanční (pohraniční) stráž, určení hráči.

Zdroj:

Interní zdroje ALCEDA - SVC, vlastní praxe.

Podpisovka

Seznámení účastníků

Cíl - netradiční získávání informací od druhých, pohyb, kontakt, komunikace.

Pomůcky - formulář s podpisovou pro každého, tužku.

Prostor - místnost, rovná plocha venku.

Počet hráčů - 10 - 30. Čas na přípravu - 5 minut.

Čas na hru - 20 - 60 minut.

Instruktor rozdává všem účastníkům arch papíru, kde jsou napsány jednotlivé otázky, které obsahují nějakou charakteristiku či schopnost člověka (např. má rád zmrzlinu, má doma nějaké zvíře, byl u moře...). Úkolem každého je sehnat mezi ostatními do příslušných políček podpisy osob (pokaždé jen jeden podpis od jedné osoby), které splňují dané podmínky (odpověď na otázku zní ANO). Sám sebe účastník podepsat nesmí. Za každý podpis, který nám kolega dá, s ním musíme oběhnout metu, která je vzdálená cca 5 metrů a při tom se dvojice musí držet za ruce. Hra končí, když tři účastníci získají podpisy do celé podpisovky.

Na konci hry je nutné udělat zpětnou vazbu a zkontrolovat pravdivost podpisů.

Zdroj:

Vnitřní zdroje ALCEDA - SVČ, vlastní praxe

Ulička důvěry

Cíl - důvěra, odvaha, odhad situace.

Pomůcky - / Prostředí - rovná plocha, louka, hřiště, lesní a polní cesty, tělocvična.

Čas na přípravu - / Čas na hru - 15 minut.

Počet hráčů - 12-30

Skupina vytvoří dvě řady stojící naproti sobě ve vzdálenosti asi 80 cm. Tím vznikne „ulička důvěry“. První dobrovolník se postaví 15 m před dvojice. Jeho cílem je proběhnout uličku a udržet stejnou rychlost. Všichni, kteří tvoří uličku, předpaží, a tím uzavřou průchod. Otvírají ho zvedáním paží až těsně před běžcem. Před startem se běžec ptá skupiny na její připravenost, skupina odpoví: „Jsme připraveni!“ Běžec se rozbíhá, nabírá rychlost, a když se dostane do těsné blízkosti, zvednou se paže první dvojice a vlna zvedajících se paží proběhne až na konec uličky. Po proběhnutí, vedoucí potvrdí, zda v uličce zpomalil, či ne. První pokus se doporučuje provést rychlou chůzí, neboť se všichni musí naučit rychle a včas vzpažovat.

Zdroj:

HERMOCHOVÁ S., NEUMAN J. *Hry do kapsy II: sociálně psychologické, motorické a kreativní hry*, Praha: Portál, 2003, s. 96. ISBN 80-7178-673-X.

Stonožka

Obratnost, síla

Cíl - Obratnost, síla, koordinace činností ve skupině.

Pomůcky - / Prostředí - místnost, louka, hřiště.

Čas na přípravu - / Čas na hraní - 10 minut

Počet hráčů - skupiny po 8-10

První ze skupiny se z lehu na zádech zvedne do podporu ležmo vzadu s pokrčenými nohama - opírá se o zem rukama a chodidly pokrčených nohou. Další člen skupiny zaujme stejnou polohu, a to tak, že se opře rukama o nárt prvního hráče. Stejně se seřadí celá skupinka. V této poloze se skupinka snaží o pomalý pohyb vpřed nebo vzad k vymezenému cíli. Při pohybu se všichni musí držet za nárt nohou a nikdo si nesmí sedat na zem. Je možno uspořádat závody několika skupinek v rychlosti stonožek. Nebo členové skupiny zaujmají stejný pohyb, jen obráceně. Členové zaujmají podpor ležmo v řadě za sebou tak, že každý následující se opře rukama o kotníky předchozího.

Zdroj:

HERMOCHOVÁ S., NEUMAN J. *Hry do kapsy VI: sociálně psychologické, motorické a kreativní hry*, Praha: Portál, 2004, s. 96. ISBN 80-7178-875-9.

Monstrum

Iniciativní a týmové hry

Cíl - řešení problémů, spolupráce, vzájemný kontakt, kreativita.

Pomůcky - / Prostředí - volná plocha bez překážek

Čas na přípravu - / Čas na hru - 15 minut

Počet hráčů - 12-16

Úkolem je vytvořit společně živé monstrum, které se dotýká země jen určitým počtem končetin (dle zdatnosti hráčů), vytváří jeden celek, vydává typické zvuky a dovede překonat určitou vzdálenost.

Pomocným vzorcem pro určování počtu částí těla (končetin), které se mohou dotýkat země je celkový počet hráčů skupiny minus dvě.

Cílem monstra je překonání určité vzdálenosti. Během pohybu monstra musí být všichni, kteří jej tvoří, ve vzájemném kontaktu některou z částí těla. Přerušování celistvosti znamená ukončení pokusu a návrat na startovní čáru. Během pohybu se nesmí měnit body dotyku země.

Pro přípravu a provedení vedoucí stanoví časové limity a určí vzdálenost přesunu. Vedoucí zadá určitý počet končetin. U skupiny 14 osob se bude na počátku dotýkat země např. šest nohou a šest rukou. Po splnění zmenšujeme počet dotyků země. Náročnost zvýšíme zkrácením doby přípravy a plánování.

Zdroj:

HERMOCHOVÁ S., NEUMAN J. *Hry do kapsy II: sociálně psychologické, motorické a kreativní hry*, Praha: Portál, 2003, s. 96. ISBN 80-7178-673-X.

Evoluce

Cíl hry - vzájemný kontakt a diskuse hráčů.

Pomůcky - / Prostředí - velký prostor.

Čas na přípravu - / Čas na hru - 15-20 minut

Počet hráčů - 8+

Cílem hry je co nejrychleji projít všemi vývojovými stádii (ryby, ještěři, ptáci, lidoopí), aby účastníci hry dosáhli vývojové úrovně člověk moudrý - homo sapiens sapiens. O změně vývojové fáze se rozhoduje střídáním (kámen - nůžky - papír). Mezi sebou však mohou stříhat jen příslušníci stejné vývojové fáze. Někdo zůstane v prvotním vývojovém stádiu.

Zprvu jsou všichni ryby - leží na zemi a dýchají žábry. Dvojice si mezi sebou stříhají, kdo vyhraje, promění se v ještěra, který se pohybuje po čtyřech, vyskakuje a vydává skřeky. Další stádium tvoří ptáci, kteří mávají křídly a lítají. Čtvrté stádium v této hře tvoří lidoopí - pohybují se kolébavě po dvou končetinách, rukama se opírají o zem a vydávají typické zvuky druhu. Všichni, kteří dosáhnou stádia člověka moudrého, vše jen pozorují. Hra končí, jakmile v každém vývojovém stadiu zbude jeden hráč a ostatní se promění v lidi.

Zdroj:

HERMOCHOVÁ S., NEUMAN J. *Hry do kapsy IV: sociálně psychologické, motorické a kreativní hry*, Praha: Portál, 2003, s. 96. ISBN 80-7178-818-X.

Příloha č. 8 Fotografie z kurzů

Gordický uzel

Lanové centrum

Bentos

Pravidla

Batikování